

Vides pārraudzības valsts birojs

Rūpniecības iela 23, Rīga, LV-1045, tālr. 67321173, e-pasts pasts@vpvb.gov.lv, www.vpvb.gov.lv

Rīgā

31.01.2022

Atzinums Nr. 4-03/2/2022
Par Rīgas attīstības programmas 2022.–2027. gadam
Vides pārskatu

Vides pārskata izstrādātāja:

Rīgas valstspilsētas pašvaldība, reģistrācijas Nr. 90011524360, Rātslaukums 1, Rīga, LV – 1050 (turpmāk – Izstrādātāja).

Vides pārskata sagatavotāja:

SIA “*Estonian, Latvian & Lithuanian Environment*”, reģistrācijas Nr. 40003374818, adrese: Vīlandes iela 3–6, Rīga, LV–1010, e–pasts: elle@environment.lv.

Plānošanas dokuments:

Rīgas attīstības programma 2022.–2027. gadam

2021. gada 29. decembrī SIA “*Estonian, Latvian & Lithuanian Environment*” Vides pārraudzības valsts birojā (turpmāk – Birojs) ir iesniegusi plānošanas dokumenta “*Rīgas attīstības programma 2022.–2027. gadam*” (redakcija 1.0) (turpmāk – Programma) stratēģiskā ietekmes uz vidi novērtējuma (turpmāk – Stratēģiskais novērtējums) vides pārskata projektu (turpmāk – Vides pārskats). Programmu izstrādāja Rīgas valstspilsētas pašvaldība.

Likuma “*Par ietekmes uz vidi novērtējumu*” (turpmāk – Novērtējuma likums) 23.⁵ panta sestā daļa noteic, ka Birojs sniedz atzinumu par vides pārskatu, ņemot vērā vides pārskata atbilstību normatīvo aktu prasībām un izraudzītā risinājuma pamatojumu, kā arī nosaka termiņus, kādos izstrādātājs pēc plānošanas dokumenta apstiprināšanas iesniedz kompetentajai institūcijai ziņojumu par plānošanas dokumenta īstenošanas tiešu vai netiešu ietekmi uz vidi, arī vides pārskatā neparedzētu ietekmi. Turpat noteikts, ka gadījumā, ja izraudzītais risinājums nav pietiekami pamatots, Birojs atzinumā norāda iebildumus, kas ņemami vērā, lemjot par plānošanas dokumenta apstiprināšanu.

Šis Biroja atzinums par Vides pārskata projektu sagatavots atbilstoši Novērtējuma likuma 23.⁵ panta sestās daļas prasībām, vērtējot izraudzītā risinājuma pamatojumu un tā ietekmes uz cilvēku veselību un vidi būtiskumu, un tajā ietverti iebildumi, kas ņemami vērā, lemjot par plānošanas dokumenta apstiprināšanu.

I. Vides pārskatā ietvertā informācija un izraudzītā risinājuma pamatojums:

Plānošanas dokumenta Vides pārskats atbilstoši Ministru kabineta 2004. gada 23. marta noteikumu Nr. 157 “*Kārtība, kādā veicams ietekmes uz vidi stratēģiskais novērtējums*” IV nodaļas “*Vides pārskatā iekļaujamā informācija*” (turpmāk – Noteikumi Nr.157) 8. punktā

noteiktajam ietver šādu informāciju:

1. Plānošanas dokumenta galvenie mērķi, risinājumi un iespējamās alternatīvas

- 1.1. Programma ir Rīgas pilsētas¹ pašvaldības² vidēja termiņa attīstības plānošanas dokuments, kura mērķis ir turpināt īstenot Rīgas ilgtspējīgas attīstības stratēģijā līdz 2030. gadam izvirzīto ilgtermiņa attīstības mērķu, telpiskās attīstības perspektīvas un stratēģisko nostādņu sasniegšanu. Programmā ir noteikti pilsētas stratēģiskie mērķi, attīstības prioritātes, rīcības virzieni un veicamās darbības, lai sasniegtu noteiktos mērķus. Programmā tiek ietverta pašreizējās situācijas analīze, tendences un prognozes, Rīcības plāns, Investīciju plāns, īstenošanai nepieciešamo resursu apjoms un Programmas īstenošanas uzraudzības kārtība. Programmas izstrādē ir ņemta vērā Latvijas ilgtspējīgas attīstības stratēģija līdz 2030. gadam (Latvija 2030), Latvijas Nacionālais attīstības plāns 2021.–2027. gadam, Rīgas ilgtspējīgas attīstības stratēģija līdz 2030. gadam, Rīgas attīstības programmas aktualizācija, kā arī Eiropas Savienības (turpmāk – ES) prioritātes plānošanas periodam no 2021. gada līdz 2027. gadam un globālie ANO ilgtspējīgas attīstības mērķi.
- 1.2. Vides pārskats ir izstrādāts, pamatojoties uz Biroja 2020. gada 22. maija lēmumu Nr. 4–02/36³. Stratēģiskā novērtējuma mērķis ir integrēt vides aspektus Programmas plānošanā un lēmumu pieņemšanā, lai veicinātu ilgtspējīgu attīstību.
- 1.3. Programma turpina īstenot Rīgas ilgtspējīgas attīstības stratēģijā līdz 2030. gadam noteiktos mērķus un attīstības konceptus, kas tiecas veidot ilgtspējīgu pilsētu, kuras pamatā ir līdzsvarota sociālo, ekonomikas un pilsētvides aspektu mijiedarbība. Rīgas ilgtermiņa attīstības mērķi ir: 1) Prasmīga, nodrošināta un aktīva sabiedrība; 2) Inovatīva, atvērta un eksportspējīga ekonomika; 3) Ērta, droša un iedzīvotājiem patīkama pilsētvide; 4) Rīga – starptautiski atpazīstama, nozīmīga un konkurētspējīga Ziemeļeiropas metropole.
- 1.4. Programmā ir noteiktas deviņas prioritātes ar attiecīgi pakārtotiem uzdevumiem:
 - 1.4.1. **1. Prioritāte P01 Ērta un videi draudzīga pārvietošanās pilsētā** ar uzdevumiem: 1) P01–01 Padarīt sabiedrisko transportu par Rīgas mobilitātes mugurkaulu; 2) P01–02 Ieviest mobilitātes hierarhiju; 3) P01–03 Mobilitāti attīstīt sabalansēti; 4) P01–04 Veidot ērtu un drošu mobilitāti daudzveidīgas publiskās ārtelpas attīstībai; 5) P01–05 Veicināt sadarbību mobilitātes jomā Rīgā un Pierīgā; 6) P01–06 Uzņēmējdarbības attīstība pilsētā; 7) P01–07 Tūrisma attīstība un 8) P01–08 Ātri, moderni sakari, IKT un viedo tehnoloģiju darbībai nepieciešamā infrastruktūra.
 - 1.4.2. **2. Prioritāte P02 Dzīves kvalitāti veicinoša pilsētvide** ar uzdevumiem: 1) P02–01 Attīstīt apkaimju centrus, veicinot publiskās ārtelpas funkcionālo daudzveidību; 2) P02–02 Saglabāt, pilnveidot un ilgtspējīgi apsaimniekot zaļo infrastruktūru Rīgā; 3) P02–03 Veicināt plašāku pieejamību krastmalām un ūdens telpām un to lietojumu, kā arī attīstīt nepieciešamo infrastruktūru; 4) P02–04 Saglabāt pilsētas kultūrvēsturisko ainavu, saudzējot un atjaunojot apbūves aizsardzības teritorijas; 5) P02–05 Veidot vienotu un pieejamu publiskās ārtelpas tīklojumu ar ērtu navigāciju un pārdomātu pilsētvides komunikāciju; 6) P02–06 Izveidot kompleksas pilsētvides pārvaldības modeļus un 7) P02–07 Veidot pilsētas iedzīvotājiem un viesiem drošu pilsētvidi.

¹ Kopš 2021. gada 1. jūlija – Rīgas valstspilsēta (<https://likumi.lv/ta/id/315654-administrativo-teritoriju-un-apidzivoto-vietu-likums>) (skatīts 20.01.2022.).

² Kopš 2021. gada 1. jūlija – Rīgas valstspilsētas pašvaldība ([Turpat](https://www.turpat.lv/)) (skatīts 20.01.2022.).

³ Lēmums pieejams: <https://www.vpvb.gov.lv/lemumi> (skatīts 20.01.2022.).

- 1.4.3. **3. Prioritāte P03 Laba vides kvalitāte un noturīga pilsētas ekosistēma klimata pārmaiņu mazināšanai** ar uzdevumiem: 1) P03–01 Pilnveidot vides kvalitātes un klimata pārmaiņu ietekmes uzraudzības un sabiedrības informēšanas sistēmu; 2) P03–02 Uzlabot vides kvalitāti; 3) P03–03 Mazināt plūdu un krastu erozijas riskus; 4) P03–04 Nodrošināt iedzīvotājus ar kvalitatīviem un pieejamiem komunālajiem pakalpojumiem; 5) P03–05 Nodrošināt videi draudzīgas atkritumu saimniecības attīstību un 6) P03–06 Mazināt klimata pārmaiņas.
- 1.4.4. **4. Prioritāte P04 Kvalitatīva un pieejama izglītība** ar uzdevumiem: 1) P04–01 Ieviest kompetenču pieeju vispārējās izglītības saturā; 2) P04–01 Pilnveidot pedagogu profesionālo kompetenci; 3) P04–01 Iesaistīt jauniešus lēmumu pieņemšanā; 4) P04–01 Veicināt sabiedrībā izpratni par iekļaujošu izglītību; 5) P04–01 Uzlabot iedzīvotāju neformālās izglītības piedāvājumu un pieejamību; 6) P04–01 Nodrošināt daudzveidīgu un kvalitatīvu interešu un profesionālās ievirzes programmu un aktivitāšu piedāvājumu un pieejamību un 7) P04–01 Nodrošināt izglītības iestāžu infrastruktūras pieejamību.
- 1.4.5. **5. Prioritāte P05 Daudzveidīgu un kvalitatīvu mājokļu pieejamība** ar uzdevumiem: 1) P05–01 Veidot un īstenot pārdomātu un uz vienlīdzīgiem nosacījumiem balstītu mājokļu programmu Rīgā; 2) P05–02 Nodrošināt mājokļu pieejamību dažādām iedzīvotāju grupām; 3) P05–03 Veicināt kompleksu dzīvojamā fonda atjaunošanu un sekmēt dzīves telpas uzlabošanu un 4) P05–04 Jaunu mājokļu attīstība;
- 1.4.6. **6. Prioritāte P06 Mūsdienīga un atvērta pilsētas pārvaldība** ar uzdevumiem: 1) P06–01 Pilnveidot pašvaldības pakalpojumus, t.sk. turpināt e–pakalpojumu ieviešanu; 2) P06–02 Uzlabot pašvaldības iestāžu un kapitālsabiedrību darbu, sadarbību un darbības koordinēšanu; 3) P06–03 Padarīt efektīvāku pašvaldības darbu, paaugstinot darbinieku kompetenci un uzlabojot darba apstākļus; 4) P06–04 Nodrošināt koordinētu investīciju un nekustamā īpašuma pārvaldību; 5) P06–05 Sekmēt vienotu komunikāciju, informācijas un datu pieejamību; 6) P06–06 Veicināt iedzīvotāju un NVO līdzdalību pašvaldībai būtisku lēmumu pieņemšanā un funkciju īstenošanā; 7) P06–07 Īstenot Rīgas stratēģisko interešu pārstāvniecību sadarbībā ar reģiona, valsts un ārvalstu institūcijām un 8) P06–08 Paaugstināt drošības uzturētāju darbības efektivitāti.
- 1.4.7. **7. Prioritāte P07 Veselīga, sociāli iekļaujoša un atbalstoša pilsēta** ar uzdevumiem: 1) P07–01 Nodrošināt modernus sociālās aprūpes un rehabilitācijas risinājumus, kas aprūpējamā tuviniekiem ļauj palikt ekonomiski aktīviem; 2) P07–02 Attīstīt starpnozaru sadarbību un integrētus risinājumus – vienota, saprotama, skaidra rīcība sociālo problēmu mazināšanā un novēršanā; 3) P07–03 Nodrošināt Rīgas sociālo pakalpojumu sistēmai nepieciešamos cilvēkresursus; 4) P07–04 Vairo informācijas tehnoloģiju pratību un izmantošanu praksē; 5) P07–05 Nodrošināt iedzīvotājiem pieejamu sociālo palīdzību atbilstošā apjomā; 6) P07–06 Veicināt sociālās atstumtības riskam pakļauto rīdzinieku integrāciju darba tirgū; 7) P07–07 Izveidot proaktīvu sociālo pakalpojumu administrēšanas sistēmu; 8) P07–08 Veicināt veselības aprūpes pieejamību un uzlabot veselības aprūpes un sociālo pakalpojumu infrastruktūru; 9) P07–09 Īstenot starpinstitucionālu, uz pierādījumiem balstītu sabiedrības veselības politiku; 10) P07–10 Veidot iekļaujošu pilsētu un veicināt dažādu sabiedrības grupu mijiedarbību sociālās atstumtības novēršanā, īpaši attiecībā uz sociāli neaktīvajiem un sociālās atstumtības riskam pakļautajiem iedzīvotājiem un 11) P07–11 Attīstīt un pilnveidot Rīgas nevalstisko sporta organizāciju atbalsta sistēmu, veicinot sporta organizāciju līdzdalību fizisko aktivitāšu pieejamības nodrošināšanā, kā arī veicināt iedzīvotāju interesi par sportu, veidot noturīgus sportošanas

- 1.4.8. **8. Prioritāte P08 Konkurētspējīga pilsēta ar inovatīvu ekonomiku** ar uzdevumiem: 1) P08–01 Integrēt starptautiskos multimodālos transporta mezglus pilsētas struktūrā; 2) P08–02 Attīstīt maģistrālās ielas, lai veicinātu pilsētas konkurētspēju; 3) P08–03 Stiprināt pilsētas sadarbības ekosistēmas un atbalstīt inovatīvas uzņēmējdarbības iniciatīvas; 4) P08–04 Uzlabot Rīgas tēlu un atpazīstamību, veicinot investīciju, tūristu, studentu un augsti kvalificētu speciālistu piesaisti; 5) P08–05 Nodrošināt tūrisma nozares atveseļošanu un mazināt tūrisma sezonālību, veicinot pieprasījumu pēc viesmīlības pakalpojumiem ārpus galvenās tūrisma sezonas un 6) P08–06 Stiprināt pilsētas uzņēmējdarbības vidi, piesaistīt vietējās un starptautiskās investīcijas, t.sk. no starpnacionālajiem uzņēmumiem;
- 1.4.9. **9. Prioritāte P09 Daudzveidīga un autentiska kultūrvide** ar uzdevumiem: 1) P09–01 Veicināt kultūras un kopienu iniciatīvas apkaimēs vietu identitātes un sabiedriskās dzīves pilnveidošanai; 2) P09–01 Stiprināt profesionālās mākslas un kultūras procesu, atbalstot laikmetīgu un augstas kvalitātes saturu; 3) P09–01 Nodrošināt iespēju ikvienam rīdziniekam līdzdarboties kultūras procesā, t.sk. Dziesmu un deju svētku kustībā, tradicionālajās un mūsdienīgu amatiermākslas praksēs; 4) P09–01 Attīstīt publisko bibliotēku atbilstoši modernas bibliotēkas principiem un veidot atvērtus un iekļaujošus kultūras centrus un 5) P09–01 Palielināt pilsētas starptautisko kultūras konkurētspēju.
- 1.5. Saskaņā ar Novērtējuma likuma 1. panta 7. punktu un Noteikumu Nr. 157 8.7. punktu Vides pārskatā identificē, apraksta un izvērtē plānošanas dokumenta un iespējamo alternatīvu ietekmi uz vidi, ņemot vērā plānošanas dokumenta izstrādes mērķus un teritoriju, kura varētu tikt ietekmēta. Dažādu risinājumu novērtēšanas mērķis ir izvēlēties un pamatot piemērotāko risinājumu. Izvērtējot Vides pārskatu, Birojs konstatē un pozitīvi novērtē, ka konkrētajam plānošanas dokumentam Vides pārskatā apskatītas vairākas alternatīvas, tostarp plānošanas dokumenta izstrādes ietvaros identificētie alternatīvu veidi – stratēģiskās alternatīvas un investīciju plāna alternatīvas:
- 1.5.1. Stratēģiskās alternatīvas. Programma definē galvenās pilsētas attīstības prioritātes un stratēģiskos horizontālos virzienus, kuru izvēlē tika aplūkoti dažādi alternatīvie risinājumi. Vērtējot vides aizsardzības aspektus, izvēlētie risinājumi nerada potenciāli negatīvas ietekmes, nodrošina vides aspektu integrāciju plānošanas dokumentā un ir saskaņoti ar vides politikas mērķiem.
- 1.5.2. Investīciju plāna alternatīvas. Vērtējot projektus Investīciju plāna gala versijai, tika veikta iekļauto projektu prioritizēšana. Prioritizēšana tika nodrošināta darba grupās, izmantojot iepriekš saskaņotu metodiku ar 12 kritērijiem, tostarp viens no iekļautajiem kritērijiem tiešā veidā attiecās uz projekta vides sniegumu “*Klimata pārmaiņu mazināšana un adaptēšanās tām*”. Pārējie izmantotie kritēriji ir: 1) uzturēšana; 2) piešķirts finansējums; 3) piešķirta mērķdotācija; 4) atbilstība nacionāla līmeņa un pašvaldības attīstības dokumentiem; 5) projekta integritāte; 6) projekta gatavība un pēctecība; 7) projekta finansēšanas ilgtspēja un rezultātu ilgtspēja; 8) iestādes prioritāte; 9) kopienu attīstība; 10) sociālā iekļaušanās; 11) pilsētas konkurētspēja. Kā prioritārie Investīciju plāna gala redakcijā iekļaujамie projekti tika izvēlēti tie, kuriem tika piešķirts augstākais kumulatīvais punktu skaits.
- 1.6. Vides pārskatā sniegti alternatīvie un izvēlētie risinājumi plānošanas dokumenta izstrādē:
- 1.6.1. Plānošanas dokumenta projekta izstrādes laikā tika izskatīta iespēja ietvert 12 prioritātes, kuras tika identificētas, veicot iepriekšējā plānošanas perioda attīstības programmas izvērtējumu. Ņemot vērā konsultācijas ar Rīgas domes iestādēm,

organizējot dažādus iesaistes pasākumus (radošās darbnīcas, iedzīvotāju aptauja), tika nolemts jaunajā Programmā izvirzīt 9 prioritātes.

- 1.6.2. Sākotnēji plānots saglabāt sektorālu pieeju un visus ar mobilitāti un satiksmes infrastruktūrsaistītos aspektus apvienot vienā prioritātē. Tomēr, lai nodrošinātu, ka visu satiksmes organizāciju jautājumu vidū nepazustu finanšu ziņā mazāk ietilpīgi, bet pilsētai nepieciešami projekti, kas saistīti ar ilgtspējīgu mobilitāti, kā arī, lai nodrošinātu, ka lielie satiksmes infrastruktūras objekti tiešā veidā nekonkurē ar ilgtspējīgajiem pārvietošanās veidiem, tika lemts satiksmes infrastruktūras jautājumus skatīt divās prioritātēs – 1. prioritātē “*Ērta un videi draudzīga pārvietošanās pilsētā*” un 8. prioritātē “*Konkurētspējīga pilsēta ar inovatīvu ekonomiku*”.
- 1.6.3. Programmā tika saglabāta 2. prioritāte “*Dzīves kvalitāti veicinoša pilsētvide*” kā atsevišķu prioritāte, lai uzsvērtu šī aspekta nozīmīgumu un nepieciešamību īpaši koncentrēt resursus nākamo septiņu gadu laikā dzīves vides kvalitātes uzlabošanai. Tas atšķiras no līdzšinējās pieejas, kad bieži pilsētvides kvalitāte tika skatīta kopā ar dabas un vides kvalitātes jautājumiem. Kā alternatīva tika plānots šādu prioritāti atsevišķi neizdalīt, lai izvairītos no tēmu pārklāšanās un uzsvērtu publiskās telpas veidošanas komponenti kā būtisku papildinošu elementu veidojot, piemēram, satiksmes infrastruktūru, domājot par dabas aizsardzību vai kompleksu mājokļu revitalizāciju.
- 1.6.4. Programmā ir nodalīti vides aspekti, kas ietver klimatnoturību, ilgtspēju un bioloģisko daudzveidību, kā arī negatīvo faktoru ietekmi uz cilvēku veselību un vides kvalitāti, atsevišķā prioritātē “*Laba vides kvalitāte un noturīga pilsētas ekosistēma klimata pārmaiņu mazināšanai*” (sākotnējais nosaukums: *Pielāgota pilsētas ekosistēma vides piesārņojuma un klimata pārmaiņu mazināšanai*). Kā alternatīva tika izskatīta visu informāciju saistībā ar vides izmaiņām un tās uzlabošanu ietvert vienā prioritātē “*Dzīves kvalitāti veicinoša pilsētvide*”.
- 1.6.5. Programmā izvēlēts saistībā ar projekta *Rail Baltica* tiešo ietekmi uz mobilitāti, pilsētvidi un pašas pilsētas konkurētspēju, izdalīt tā ietverošās tēmas 1. prioritātē “*Ērta un videi draudzīga pārvietošanās pilsētā*”, 2. prioritātē “*Dzīves kvalitāti veicinoša pilsētvide*” un 8. prioritātē “*Konkurētspējīga pilsēta ar inovatīvu ekonomiku*”. Kā alternatīva ir izskatīts arī scenārijs izveidot atsevišķu prioritāti, kas palīdzētu vienuviet koncentrēt visus ar *Rail Baltica* īstenošanu saistītos projektus, ņemot vērā projekta *Rail Baltica* lielo ietekmi uz Rīgas pilsētas attīstību, kā arī pilsētvides izmaiņām un finanšu apjomus tā realizēšanai.
- 1.6.6. Programmā paredzēts veselības, sporta, integrācijas un sociālos aspektus ietvert vienā prioritātē “*Veselīga, sociāli iekļaujoša un atbalstoša pilsēta*” (sākotnējais nosaukums: *Veselīga un sociāli iekļaujoša pilsēta*), vienlaikus veselības, sporta un integrācijas aspekti atspoguļojas vairākās prioritātēs. Kā alternatīvais scenārijs tika izskatīts priekšlikums veidot katrai nozarei savu prioritāti, izdalot, sociālās aprūpes un pakalpojumu nozari, veselības un sporta nozares.
- 1.6.7. Sākotnēji Programmā tika noteikti četri horizontālie virzieni: 1) Pilsētas konkurētspēja; 2) Klimata pārmaiņu mazināšana un adaptēšanās klimatam; 3) Rīgas kopienas iesaiste un pilnvarošana; 4) Rīgas metropoles areāla sadarbība un attīstība. Izvēlētajā risinājumā papildus minētajiem horizontālajiem virzieniem tika noteikti pieci Programmas horizontālie virzieni, pievienojot horizontālo virzienu “*iekļaujoša sabiedrība*”, kas tika iekļauts, ņemot vērā saņemtos komentārus pēc sākotnējās Stratēģiskās daļas projekta redakcijas diskusijām, kā arī pēc saņemtajiem priekšlikumiem prioritātes “*Veselīga, sociāli iekļaujoša un atbalstoša pilsēta*”

ietvaros. Izveidojot jauno horizontālo virzienu, tiek uzsvērta nepieciešamība uz iekļaujošas sabiedrības aspektiem skatīties starp nozarēm, domājot par pakalpojumu, resursu un informācijas pieejamību visām iedzīvotāju grupām.

- 1.6.8. Programmā ir iekļauta 6. prioritāte “Mūsdienīga un atvērta pilsētas pārvaldība”, kuras ietvaros ir izveidota rīcība “Rīgas pilsētas Apkaimju iedzīvotāju centra izveidošana”, kas nozīmē esošo 3 izpilddirekciju reorganizāciju par Rīgas domes Apkaimju iedzīvotāju centru ar filiālēm Centra apkaimē, Maskavas forštates apkaimē, Āgenskalna apkaimē, Bolderājas apkaimē un Vecmīlgrāvja apkaimē. Atbilstoši pilotprojektam plānošanas perioda ietvaros paredzēts izvērtēt iespēju paplašināt apkaimju centru ģeogrāfiju. Kā alternatīva tika izskatīts scenārijs saglabāt pašvaldības pārvaldības modeli ar Departamentiem un izpilddirekcijām, kā tas bija līdz šim.

2. Esošā vides stāvokļa apraksts, īpaši teritorijās, kuras plānošanas dokumenta īstenošana var būtiski ietekmēt, un iespējamās izmaiņas, ja plānošanas dokuments netiktu īstenots

- 2.1. Vides pārskatā iekļauta publiski pieejamā valsts, reģiona, pašvaldības u.c., tostarp VSIA “Latvijas Vides, ģeoloģijas un meteoroloģijas centrs” (turpmāk – LVĢMC) informācija par esošo vides stāvokli. Vides pārskatā atzīmēts, ka attiecībā uz dažiem aspektiem ir identificēts nozīmīgs datu iztrūkums, kā rezultātā ir apgrūtināts gan esošās situācijas novērtējums, gan ietekmju analīze, līdz ar to tiek analizēta publiski pieejamā informācija par esošo vides stāvokli teritorijās un vides aspektos, kurus plānošanas dokumenta īstenošana var būtiski ietekmēt:

- 2.1.1. Analizējot novērojumu datus un prognozes attiecībā uz nokrišņiem Rīgā, ir secināts, ka ir mainījusies nokrišņu dinamika, kas pastiprināsies arī nākotnē, un sagaidāms, ka pieaugs dienu skaits ar stipriem nokrišņiem⁴. Novērotās klimata pārmaiņas ir lielā mērā saistītas ar CO₂ un citu siltumnīcefekta gāzu (turpmāk – SEG) emisijām atmosfērā. Izvērtējot pieejamos datus par kopējām CO₂ emisijām Rīgā no 2010. līdz 2019. gadam, ir secināts, ka kopējās CO₂ emisijām ir tendence samazināties. Vienlaikus transporta sektora radītajām SEG emisijām ir pieaugoša tendence un bez mērķtiecīgām rīcībām transporta emisiju samazināšanai CO₂ emisiju samazinājums plānošanas dokumenta īstenošanas periodā nav sagaidāms. Klimatnoturīguma palielināšanas kontekstā būtiska loma ir zaļajai infrastruktūrai un zaļajām teritorijām. Zaļo teritoriju īpatsvars Rīgā kopš 2014. gada ir nemainīgs un tas sastāda 23 % no kopējās platības (atbilstoši Rīgas teritorijas plānojumam 2006.–2018. gadam⁵).

- 2.1.2. Rīgas pašvaldība īsteno aktivitātes, kas saistītas ar aprites ekonomikas principu ieviešanu un atkritumu rašanās novēršanu⁶. Rīgas pilsētā radīto sadzīves atkritumu daudzums pēdējo piecu gadu laikā ir bijis salīdzinoši nemainīgs, vidēji periodā sastādot 260 000 tonnas jeb aptuveni 33 % no valstī kopumā radītā sadzīves atkritumu apjoma. Vienlaikus aprēķinātajam radīto sadzīves atkritumu apjomam uz vienu iedzīvotāju vērojama pieaugoša tendence (371,4 kg uz vienu iedzīvotāju 2016. gadā un 420,4 kg uz vienu iedzīvotāju 2019. gadā). Atkritumu apsaimniekošanas valsts plānā noteikts mērķis līdz 2028. gada beigām šo rādītāju samazināt līdz 400 kg uz vienu iedzīvotāju gadā. Rīgas pilsētas administratīvā teritorija ir sadalīta četrās atkritumu apsaimniekošanas zonās un ir noslēgti līgumi

⁴ Klimata pārmaiņu analīzes rīks, pieejams: <https://www4.meteo.lv/klimatariks/> (skatīts 25.01.2022.).

⁵ Pieejams: <https://www.rdpad.lv/rtp/speka-esosais/> (skatīts 25.01.2022.).

⁶ Pieejams: <https://ld.riga.lv/lv/aktualitates/aprites-ekonomika-darbiba-riga-realizejas-zalas-idejas.html> (skatīts 25.01.2022.).

ar trīs atkritumu apsaimniekotājiem: SIA “Clean R”, SIA “Eco Baltia vide” un PS “Lautus Vide”. Savāktie nešķirotie sadzīves atkritumi tiek nogādāti uz Pierīgas atkritumu apsaimniekošanas reģiona atkritumu apglabāšanas poligonu “Getliņi”⁷, kur katru gadu tiek apglabātas aptuveni 300 000 tonnas atkritumu⁸. Starp Rīgas pašvaldību un atkritumu apsaimniekotājiem noslēgtie līgumi paredz, ka divu gadu laikā Rīgā tiks izveidoti ~1050 šķiroto atkritumu savākšanas punkti, kā arī Rīgas pašvaldība tuvāko gadu laikā izveidos vismazastoņus šķiroto atkritumu pieņemšanas laukumus⁹. Rīgas iedzīvotājiem tiek nodrošināta iespēja nogādāt pārstrādei sadzīvē radušos bīstamos atkritumus piecās degvielas uzpildes stacijās AS “VIADA Baltija”, kā arī sadzīves atkritumu poligonā “Getliņi” un SIA “CleanR” atkritumu šķirošanas laukumā. Nolietoto sadzīves tehniku un elektropreces iespējams novietot speciālos konteineros pie tirdzniecībascentriem TC Mols, TC Alfa un TC Spice¹⁰. 2022. gada 1. februārī Latvijā uzsāks darboties depozieta sistēma dzērienu iepakojumam, kurā varēs nodot stikla, plastmasas (PET) un metāla (skārdenes) dzēriena iepakojumu.

2.1.3. Vides pārskatā sniegts detalizēts izvērtējums par gaisa kvalitāti pilsētas teritorijā. Rīgas domes 2019. gada 18. decembra saistošie noteikumi Nr. 97 “Par gaisa piesārņojuma teritoriālo zonējumu” atkarībā no slāpekļa dioksīda (NO₂) un daļiņu PM₁₀ gada vidējās koncentrācijas sadala Rīgas pilsētas administratīvo teritoriju gaisa piesārņojuma zonās, ko izmanto, izskatot jautājumus par siltumapgādes veida izvēli un sagatavojot nosacījumus projektēšanai vides aizsardzības jomā. NO₂ un daļiņu PM₁₀ zonu kartes tiek atjaunotas ik pēc pieciem gadiem. Lai novērtētu gaisa piesārņojuma līmeni Rīgā, tiek veikts gaisu piesārņojošo vielu monitorings, kuru nodrošina gan valsts, gan pašvaldības monitoringa tīkla stacijas, kā arī Valsts vides dienests, Rīgas Brīvostas pārvalde un vairāki uzņēmumi Brīvostas teritorijā. Ik pēc pieciem gadiem tiek izstrādāta rīcības programma gaisa kvalitātes uzlabošanai, ņemot vērā monitoringa rezultātus:

2.1.3.1. Sēra dioksīda (SO₂) koncentrācijas Rīgā periodā no 2014. gada līdz 2018. gadam nepārsniedz robežlielumus, kā arī nav novērots SO₂ apakšējā diennakts koncentrācijas piesārņojuma novērtēšanas sliekšņa pārsniegums¹¹. Tāpat nav novērojamas būtiskas SO₂ koncentrāciju atšķirības starp dažādām monitoringa vietām.

2.1.3.2. Slāpekļa dioksīda (NO₂) galvenais emisijas avots Rīgas centrā ir transports, ieskaitot gan autotransportu, gan ūdens transportu. No NO₂ noteiktajiem robežlielumiem periodā no 2014. gada līdz 2019. gadam NO₂ stundas koncentrācijas robežlielums tika pārsniegts blīvi noslogotās transporta kustības ielās: Brīvības ielā (2014. gadā) un Krišjāņa Valdemāra ielā (2015. gadā). Minētajās ielās tika pārsniegts arī NO₂ gada vidējās koncentrācijas robežlielums – Krišjāņa Valdemāra ielā 2014. un 2015. gadā, Brīvības ielā 2014. gadā.

2.1.3.3. Ozonam (O₃) noteiktie mērķlielumi Rīgā netiek pārsniegti, tāpat laika periodā no 2014. gada līdz 2019. gadam netiek pārsniegti arī oglekļa

⁷ Pieejams: <https://mvd.riga.lv/nozares/vides-parvalde/atkritumu-apsaimniekosana/> (skatīts 25.01.2022.).

⁸ Pieejams: www.getlini.lv (skatīts 25.01.2022.).

⁹ Pieejams: <https://mvd.riga.lv/nozares/vides-parvalde/atkritumu-apsaimniekosana/> (skatīts 25.01.2022.).

¹⁰ Turpat.

¹¹ Pārskats “Gaisa kvalitātes novērtējums Latvijā”, 2014.-2018. gads.

pieejams: <https://videscentrs.lv/gmc.lv/lapas/gaisa-kvalitate> (skatīts 25.01.2022.).

oksīda (CO) astoņu stundu robežlielums cilvēka veselības aizsardzībai (kopš 2016. gada CO monitorings Rīgā netiek veikts, tādēļ tiek veikta CO piesārņojuma izkliedes modelēšana).

- 2.1.3.4. Daļiņu PM₁₀ gada vidējā koncentrācija nevienā no monitoringa stacijām laika periodā no 2014. līdz 2019. gadam nepārsniedz noteikto robežlielumu (40 µg/m³). Savukārt daļiņu PM₁₀ augšējais piesārņojuma novērtējuma sliekšnis (28 µg/m³) ir pārsniegts Krišjāņa Valdemāra un Brīvības ielas novērojumu stacijās visā mērījumu laika periodā. Daļiņu PM₁₀ apakšējais piesārņojuma novērtējuma sliekšnis (20 µg/m³), kas ir rekomendētais Pasaules Veselības organizācijas daļiņu PM₁₀ gada vidējais līmenis, ir pārsniegts transporta piesārņojuma avotu ietekmes stacijās Krišjāņa Valdemāra ielā un Brīvības ielā (visā mērījumu periodā) un pilsētas fona stacijā Kronvalda bulvāris (2014. un 2018. gadā).
- 2.1.3.5. Laika posmā no 2014. līdz 2019. gadam nav novēroti daļiņu PM_{2,5} gada vidējās koncentrācijas robežlieluma pārsniegumi (daļiņu PM_{2,5} robežlieluma gada vidējā koncentrācija līdz 2020. gada 1. janvārim bija 25 µg/m³, savukārt no 2020. gada 1. janvāra ir 20 µg/m³). Daļiņu PM_{2,5} vidējās vērtības augšējais piesārņojuma novērtēšanas sliekšnis ir 17 µg/m³, kas tika pārsniegts 2014. gadā pilsētas fona novērojumu stacijā Kronvalda bulvāris. Daļiņu PM_{2,5} gada vidējās vērtības apakšējais piesārņojuma novērtēšanas sliekšnis ir 12 µg/m³, šī vērtība tika pārsniegta pilsētas fona novērojumu stacijā Kronvalda bulvāris laika posmā no 2014. līdz 2018. gadam.
- 2.1.3.6. Benzola gada vidējās koncentrācijas robežlielums laika periodā no 2014. līdz 2019. gadam netika pārsniegts nevienā no novērojumu stacijām, tomēr novērojumu stacijās iegūtie rezultāti ir tuvu robežlielumam. Visā laika periodā ir novērots benzola gada vidējās koncentrācijas augšējā piesārņojuma novērtēšanas sliekšņa pārsniegumi. Konkrēta benzola piesārņojuma izplatības teritorija netiek identificēta, jo augstas benzola koncentrācijas tiek novērotas gan monitoringa stacijā Pārdaugavā, gan Brīvības ielā, gan arī Kundziņsalā un Mangaļsalā.
- 2.1.3.7. Benz(a)pirēna daudzuma novērtējums gaisā tiek veikts, analizējot daļiņu PM₁₀ ķīmisko sastāvu. Benz(a)pirēna gada vidējās koncentrācijas robežlielums ir 1 ng/m³, piesārņojuma novērtēšanas augšējais sliekšnis ir 0,6 ng/m³ jeb 60 % no mērķlieluma, savukārt apakšējais novērtēšanas sliekšnis ir 0,4 ng/m³ jeb 40 % no mērķlieluma. Laika periodā no 2014. līdz 2019. gadam nevienā no novērojumu stacijām nav fiksēts gada robežlieluma pārsniegums, tomēr abās gaisa kvalitātes novērojumu stacijās tiek pārsniegts apakšējais piesārņojuma novērtēšanas sliekšnis un stacijā Brīvības ielā arī augšējais piesārņojuma novērtēšanas sliekšnis laika periodā no 2014. gada līdz 2018. gadam, savukārt pilsētas fona stacijā Kronvalda bulvāris benz(a)pirēna augšējais novērtēšanas sliekšnis sasniegts 2015., 2017. un 2018. gadā.

2.1.4. Rīgas pilsētai ir izstrādātas un reizi piecos gados tiek atjaunotas trokšņu stratēģiskās kartes.¹² Saskaņā ar aktuālās stratēģiskās trokšņu kartes datiem nozīmīgākais vides

¹² Aktuālākās trokšņa stratēģiskās kartes Rīgas pilsētai ir izstrādātas 2015. gadā (apstiprinātas ar 2015. gada 15. decembra Rīgas domes lēmumu Nr. 3331). Pēcjams: <http://mvd.riga.lv/parvaldes/vides-parvalde/vides-troksnis> (skatīts 25.01.2022.).

trokšņa avots Rīgaspilsētā ir autotransports, kura kustības intensitāte pēdējo desmit gadu laikā ir pieaugusi. Autotransporta radītam trokšņa piesārņojuma līmenim, kas augstāks par 55 dB(A) nakts periodā, ir pakļautas Rīgas pilsētas teritorijas, kurās dzīvo vairāk nekā 230 tūkst. (35 %) iedzīvotāju. Dzelzceļa un tramvaja radītam trokšņa piesārņojuma līmenim, kas augstāks par 55 dB(A) naktsperiodā, ir pakļautas Rīgas pilsētas teritorijas, kurās dzīvo vairāk nekā 12 tūkst. (2 %) iedzīvotāju. Dzelzceļa satiksmes kontekstā ir novērojama slodzes samazināšanās, ko irsekmējis samazinājums kravas pārvadājumu apjomā. Gaisa kuģu radītam trokšņa piesārņojuma līmenim, kas augstāks par 55 dB(A) nakts periodā, ir pakļauti salīdzinoši maz Rīgas pilsētas teritorijas iedzīvotāji (170), tomēr gaisa kuģu radītā trokšņa ietekme ir uzskatāma par būtisku, jo maksimālais skaņas spiediena līmenis lidmašīnu pārlidošanas brīdī būtiski pārsniedz jebkura cita avota radīto trokšņa piesārņojuma līmeni. Rūpnieciskās, tai skaitā ostas darbības radītam trokšņa piesārņojuma līmenim, kas augstāks par 55dB(A) nakts periodā, ir pakļautas Rīgas pilsētas teritorijas, kurās dzīvo vairāk nekā 2 800 iedzīvotāju. Kā atzīmēts Vides pārskatā, tad ar rūpniecības sektoru saistītās trokšņa emisijas ir apgrūtināši kvantitatīvi novērtēt, jo Latvijā nav izveidota visaptveroša sistēma rūpniecisko trokšņa avotu uzskaitēi.

- 2.1.5. Bioloģiskās daudzveidības saglabāšanai un veicināšanai būtiskākās teritorijas Rīgā ir apstādījumu un dabas teritorijas, tostarp: apstādījumi (parki, skvēri, prieksdārzi, pagalmu apstādījumi, ielu un dzelzceļa joslu apstādījumi, krastmalu joslu apstādījumi), apbūve ar apstādījumiem, kapsētas, meža parki, meži, īpaši aizsargājamās dabas teritorijas, mikroliegumi un virszemes ūdens objekti (ūdenstilpes un ūdensteces), kā arī ģimenes dārziņi kā zemes pagaidu izmantošanas veids. Rīgas pilsētā atrodas trīs īpaši aizsargājamās dabas *Natura 2000* teritorijas: dabas parks “*Piejūra*” (dabas parkā kā dabas lieguma zonas iekļauti agrāk izveidotie dabas liegumi “*Daugavgrīva*” un “*Vakarbulli*”), dabas liegums “*Vecdaugava*” un dabas liegums “*Jaunciems*”, kā arī īpaši aizsargājama dabas teritorija dabas liegums “*Krēmeri*”, kas nav noteikta kā *Natura 2000* teritorija, un vairāki dabas pieminekļi (963 aizsargājamie koki un viens ģeoloģiskais un ģeomorfoloģiskais dabas pieminekļis “*Bullu kāpas*”). Kopumā Rīgas teritorijā konstatēto ES nozīmes aizsargājamo biotopu platība ir 6545,21 ha, kas ietilpst gan īpaši aizsargājamās dabas teritorijās, gan atrodas ārpus tām.¹³ Rīgas administratīvajā teritorijā pavisam ir 73 skvēri un 33 parki, tostarp Rīgas vēsturiskajā centrā ir četri parki: Esplanāde, Kanālmalas parks, Kronvalda parks un Vērmanes dārzs. Meža, meža zemju, tai skaitā īpaši aizsargājamo dabas teritoriju, kultūras un atpūtas parka “*Mežaparks*” un publiskajā lietošanā esošo apstādījumu pārvaldīšanu un apsaimniekošanu veic SIA “*Rīgas meži*”. Kopējā Rīgas dārzu, parku, skvēru un apstādījumu platība ir 310 ha, kā arī uzņēmuma pārziņā ir kultūras un atpūtas parks “*Mežaparks*” (platība 391 ha). SIA “*Rīgas meži*” apsaimniekošanas pārziņā ir Rīgas pašvaldības īpašumā esošās meža zemes Rīgas pilsētas teritorijā 4464,12 ha platībā, no kurām mežs sastāda 4365,75 ha.
- 2.1.6. Rīgas teritorijā ir vairāk nekā 30 ūdenstilpes un ūdensteces (upes, attekas, kanāli, meliorācijasgrāvji, ezeri un dīķi), kas aizņem 17,6 % no pilsētas teritorijas. Rīgas teritoriju ~ 31 km garumā šķērso Daugava, bet pilsētas ziemeļaustrumu un austrumu daļā atrodas divi lieli ezeri: Juglas ezers (5,7 km²) un Ķīsezers (17,4 km²). Pilsētas teritorijā ietilpst arī vairāki nelieli ezeri: Bābelītis (6,9 ha), Gaiļezers (7,6 ha), Linezers (2,3 ha), Velnezers (3,5 ha), kā arī dīķi (piemēram, Māras dīķis 5 ha

¹³ Informācija par ES nozīmes biotopu platībām pieejama dabas datu pārvaldības sistēmā OZOLS. Pieejams: <https://www.daba.gov.lv/lv/pakalpojumi/informacija-no-dabas-datu-parvaldibas-sistemas>(skatīts 25.01.2022.).

platībā) un citas ūdenstilpes. Liela daļa no mazajām ūdenstecēm (Strazdupīte, Mailes grāvis, Šmerļupīte, Dreiliņupīte u.c.) ir aizbērtas vai aizsērējušas. Rīgas pilsētas teritorijas lielākā daļa ietilpst Daugavas upju baseina teritorijā, tomēr neliela daļa ietilpst arī Lielupes sateces baseinā. Rīgas teritorijā neviena ūdensobjekta ekoloģiskā kvalitāte neatbilst izcilai vai labai, 7 ūdensobjektu ekoloģiskā kvalitāte ir novērtēta kā vidēja, 6 ūdensobjektu – kā slikta, bet 2 ūdensobjektu (D402 Jugla un D544 Mārupīte) atbilst ļoti sliktai¹⁴. Par vienu no nozīmīgākajām piesārņojuma slodzēm uz virszemes ūdeņiem ir uzskatāms punktveida piesārņojums, ko rada sadzīves un rūpnieciskie notekūdeņi. Rīgas pilsētā notekūdeņi tiek novadīti vairāk nekā 70 izplūdes vietās, kā arī kopējais novadītais notekūdeņu apjoms pēdējo piecu gadu laikā ir aptuveni 55 000 tūkst. m³ gadā.¹⁵ Rīgas pilsētas centralizētās kanalizācijas sistēma ir pieejama 98,3 % Rīgas iedzīvotāju¹⁶. Teritorijās, kur nav pieejamas centralizētās kanalizācijas sistēmas, notekūdeņi tiek savākti individuālās attīrīšanasiekārtās vai uzkrāti individuālās izsūknējamās kanalizācijas bedrēs.

2.1.7. Rīgas pilsētas teritorijā ir izdalīta riska zona “*Rīgas teritorija no Rīgas jūras līča līdz izgāztuvei “Getliņi”*”, kur laika posmā no 1960. gada līdz 1990. gadam intensīvas pazemes ūdens ieguves rezultātā izveidojās Latvijas mērogā lielākā depresijas piltuve, kur notika strauja un ievērojama pazemes ūdeņu līmeņu krišanās un ūdeņu ar dažādu kvalitāti sajaukšanās, kā arī spiedienu izmaiņu rezultātā aktivizējās lejupejoša pazemes ūdeņu plūsma, kas samazināja pazemes ūdeņu aizsargātību pret virszemes piesārņojumu¹⁷. Rīgas pilsētas teritorijās ir izvietotas 3 pazemes ūdeņu monitoringa stacijas (Jugla, Akmens tilts un Imanta), bet nav pieejama detalizēta informācija par pazemes ūdeņu kvalitāti Rīgas pilsētā. Pēdējo 15 gadu laikā ūdens ieguves apjoms Rīgas pilsētā ir ievērojami samazinājies (2005. gadā tika iegūts gandrīz 100 000 tūkst. m³ ūdens, bet laika periodā no 2016. līdz 2019. gadam gada laikā tiek iegūts nedaudz virs 2 000 tūkst m³ ūdens, no kuriem lielākā daļa tiek iegūta no virszemes avotiem). Rīgas pilsētā lielākā daļa no izmantotā ūdens (aptuveni 90 %) tiek lietots komunālajamun sadzīves vajadzībām. Lielākā daļa dzeramā ūdens patērētāju Daugavas kreisajā krastā ūdeni saņem no Daugavas upes baseina Rīgas hidroelektrostacijas (turpmāk – HES) ūdenskrātuves zonas. Rīgas pilsētas Daugavas labā krasta patērētājiem dzeramais ūdens galvenokārt tiek piegādāts no piecām pilsētas nozīmes ūdensgūtnēm: “*Baltezers*”, “*Baltezers 1*”, “*Baltezers 2*”, “*Zaķumuiža*”, “*Remberģi*”. Mazais Baltezers tiek izmantots pazemes ūdeņu papildināšanai ūdensgūtnēs “*Baltezers*” un “*Baltezers 2*”. SIA “*Rīgas ūdens*” sagatavotā dzeramā ūdens kvalitāte atbilst Ministru kabineta 2017. gada 14. novembra noteikumos Nr. 671 “*Dzeramā ūdens obligātās nekaitīguma un kvalitātesprasības, monitoringa un kontroles kārtība*” noteiktajai dzeramā ūdens kvalitātei.

2.1.8. Pamatojoties uz plūdu riska kritērijiem un plūdu riska indeksu, Rīgas pilsēta ir noteikta kā nacionālas nozīmes plūdu riska teritorija. Rīgas pilsētas teritorijai kopējais pavasara palu plūdu indekss ir 3,1, bet jūras vējuzplūdu – 4,6 (maksimālais

¹⁴ Daugavas upju baseinu apgabala apsaimniekošanas un plūdu riska pārvaldības plāns 2022. - 2027. gadam, LVGMC, Rīga, 2021. Pieejams: <https://videscentrs.lv/gmc.lv/lapas/udens-apsaimniekosana-un-pludu-parvaldiba> (skatīts 25.01.2022.).

¹⁵ Valsts statistikas pārskats “2 – Ūdens”, pieejams: <https://videscentrs.lv/gmc.lv/> (skatīts 20.01.2022.).

¹⁶ www.rigasudens.lv. (skatīts 25.01.2022.).

¹⁷ Daugavas upju baseinu apgabala apsaimniekošanas un plūdu riska pārvaldības plāns 2022. - 2027. gadam, LVGMC, Rīga, 2021. Pieejams: <https://videscentrs.lv/gmc.lv/lapas/udens-apsaimniekosana-un-pludu-parvaldiba> (skatīts 25.01.2022.).

plūdu riska indekss – 5).¹⁸ Vēja ātrumam pārsniedzot 20–25 m/s, jūras ūdens līmenis krasta joslā vēju radīto uzplūdu rezultātā paceļas vairāk par 1 m, bet atsevišķos gadījumos – pat par 2 m. Ūdens līmeņi, kas tiek sasniegti vēju dzītu jūras uzplūdu rezultātā, pēdējo 15 gados ir ievērojami palielinājušies, Rīgas pilsētā diennakts laikā sasniedzot pat 2,5 m atzīmi virs jūras līmeņa¹⁹. Pavasara palu izraisītu plūdu apdraudētās teritorijas atrodas Daugavas, Buļļupes un Juglas upju teces līdzenumos,²⁰ tomēr Daugavas lejtece pēc Rīgas HES izbūves krasi ir mainījies hidroloģiskais režīms, kā rezultātā Rīgas pilsētas teritorijā pavasara palu izraisīts plūdu risks ir mazāks nekā vējuzplūdu. Rīgas pilsētas teritorijai raksturīgs augsts gruntsūdens līmenis, kā rezultātā ilgstoša lietus vai stipru lietusgāžu rezultātā zeme nespēj absorbēt ūdeni. Kanalizācijas sistēmu kapacitātes trūkums lietus plūdu laikā, ko izraisa intensīvi un ilgstoši nokrišņi, palielina plūdu risku pilsētas teritorijā²¹. Klimata pārmaiņu ietekmē pieaugot plūdu riskam, pieaug arī krastu erozijas risks, kuru neretipastiprina antropogēnā darbība. Jūras krasta erozija Rīgas pilsētaturpina pastiprināties Daugavgrīvas salas austrumu daļā, kā arī Mangaļu pussalā. Rīgas pilsētas robežās kā būtiskākās krasta erozijas riska vietas ir Daugavas labais stāvkrasts Latgales priekšpilsētā, Dārziņos gar Daugavmalas ielu un Daugavas labais krasts Mangaļu pussalā²². Kopējās applūstošās teritorijas atkarībā no plūdu varbūtības Rīgas pilsētas teritorijā sastāda: 1) 19,14 km² applūstošās teritorijas ar lielu plūdu riska varbūtību (10% vai vienu reizi 10 gados); 2) 37,41 km² applūstošās teritorijas ar vidēju plūdu riska varbūtību (1 % vai vienu reizi 100 gados); 3) 45,44 km² applūstošās teritorijas ar mazu plūdu riska varbūtību (0,5 % vai vienu reizi 200 gados). Rīgas pilsētas robežās atrodas dabas parks “Piejūra”, dabas liegumi “Vecdaugava”, “Krēmeri” un “Jaunciems”, tās ir teritorijas, kas pilnībā vai daļēji applūst. Rīgas pilsētas teritorijā ir izveidoti 3 polderi (Spilves polderis un 2 Spilves lidlauka polderi) ar kopējo platību 14 km². Tikai Spilves lidlauka polderu teritorijas ir pakļautas plūdu riskam: 1 % varbūtības plūdus tiek applūdināta zona 2,7 km² platībā, 0,5 % varbūtības plūdus – 2,92 km² platībā. Lai gan šo polderu sūkņu stacijas pašlaik nefunkcionē, aizsargdambji joprojām pastāv un sargā teritorijas pret tiešu applūšanu²³.

- 2.1.9. Rīgas pilsētā ir izdalītas 86 piesārņotas vietas, 141 potenciāli piesārņota vieta un 28 vietas, kas atbilst kategorijai “nav piesārņota vieta”.²⁴ Rīgā tiekperiodiski īstenoti piesārņoto vietu sanācijas projekti, tostarp tādās vēsturiski piesārņotās vietās kā bijušās rūpnīcas “Alfa” teritorijā, bijušās ādu pārstrādes rūpnīcas “Kosmos” teritorijā u.c. Ūdens teritoriju un krastmalu tematiskajā plānojumā noteiktas teritorijas, kurās piesārņojuma likvidēšana veicama prioritāri: Kleistu izgāztuve, Bukaišu izgāztuve, teritorija Sarkandaugavā, Sarkandaugavas upīte, Kīleveina grāvis. 2015. gada decembrī tika pabeigta rekultivācija bijušajai Rīgas pilsētas atkritumu

¹⁸ Daugavas upju baseinu apgabala apsaimniekošanas un plūdu riska pārvaldības plāns 2022. - 2027. gadam, LVĢMC, Rīga, 2021 . Pieejams: <https://videscentrs.lv/gmc.lv/lapas/udens-apsaimniekosana-un-pludu-parvaldiba> (skatīts 25.01.2022.).

¹⁹ Turpat.

²⁰ Meliorācijas attīstības tematiskais plānojums. Rīgas domes Pilsētas attīstības departaments, 2017.

²¹ Daugavas upju baseinu apgabala apsaimniekošanas un plūdu riska pārvaldības plāns 2022. - 2027. gadam, LVĢMC, Rīga, 2021 . Pieejams: <https://videscentrs.lv/gmc.lv/lapas/udens-apsaimniekosana-un-pludu-parvaldiba> (skatīts 25.01.2022.).

²² Turpat.

²³ Daugavas upju baseinu apgabala apsaimniekošanas un plūdu riska pārvaldības plāns 2022. - 2027. gadam, LVĢMC, Rīga, 2021 . Pieejams: <https://videscentrs.lv/gmc.lv/lapas/udens-apsaimniekosana-un-pludu-parvaldiba> (skatīts 25.01.2022.).

²⁴ Reģistrs skatīšanās režīmā ir pieejams visiem interesentiem LVĢMC mājas lapā: <http://parissrv.lv/gmc.lv/> (skatīts 25.01.2022.).

izgāztuvei “Kleisti” un A. Deglava ielas izgāztuvei.

- 2.1.10. Rīgas administratīvajā teritorijā visiem kultūras pieminekļiem, kas atrodas pilsētībūvniecisko pieminekļu teritorijā, saglabāšanu un aizsardzību paredz nodrošināt teritorijas plānojuma risinājumi. Rīgas vēsturiskais centrs kā vērtīga un aizsargājama kompleksa teritorija ir noteikta likumdošanā²⁵. Rīgas domes 2005. gada 20. decembra saistošajos noteikumos Nr. 34 “*Rīgas teritorijas izmantošanas un apbūves noteikumi*” noteiktas prasības kultūrvēsturiskā mantojuma aizsardzībai. Ņemot vērā Rīgas vēsturiskā centra un tā aizsardzības zonas kultūrvēsturisko vērtību, tam ir izstrādāts atsevišķs teritorijas plānojums un teritorijas izmantošanas un apbūves noteikumi²⁶, kuros detalizēti regulēta kultūrvēsturiskā mantojuma aizsardzība un teritorijas izmantošana. 1997. gada 4. decembrī Rīgas vēsturiskais centrs tika iekļauts UNESCO Pasaules kultūras mantojuma aizsargājamo pieminekļu sarakstā kā Pasaules kultūras mantojuma vieta Nr. 852. Pasaules kultūras un dabas mantojuma komiteja ir atzinusi: “*Rīgas vēsturiskajam centram, kuru veido salīdzinoši labi saglabāties viduslaiku un vēlāko laiku pilsētas struktūra, ir ievērojama universāla vērtība, un to rada viduslaiku apbūve, jūgendstila arhitektūras daudzums un kvalitāte, kurai līdzīgas nav citur pasaulē, kā arī 19. gadsimta koka arhitektūra*”.
- 2.1.11. Atbilstoši Rīgas domes Īpašuma departamenta tīmekļvietnē publicētajam sarakstam²⁷ Rīgā ir 234 A kategorijas grausti, 411 B kategorijas grausti un 74 C kategorijas vidi degradējošas būves. 27 no šiem objektiem atrodas valsts īpašumā, 12 atrodas pašvaldības īpašumā, taču pārējie ir privātīpašums, t.sk., kopīpašums. Būvju skaits, kurām piešķirts vidi degradējošas ēkas statuss gadu laikā ir pieaudzis (2015. gadā – 390, 2016. gadā – 453, 2017. gadā – 590), taču jāmin, ka pēc Rīgas domes Īpašuma departamenta publiski pieejamajiem datiem arī sakārtoto objektu dinamikā ir novērojama augoša tendence, 2018. gadā sasniedzot 207 sakārtotu objektu skaitu, taču 2019. gadā tika sakārtoti 185 objekti. Pēdējo gadu laikā ir arī pieaudzis Rīgas pašvaldības līdzfinansējuma kultūrvēsturiskā būvmantojuma saglabāšanai programmu ietvaros izmaksātais līdzfinansējums un īstenoto projektu skaits.
- 2.2. Novērtējis sniegto informāciju, Birojs secina, ka Vides pārskatā ir iekļauta informācija par esošo vides stāvokli galvenajos ietekmes aspektos, ar ko saistīti attīstības virzienu lielākie izaicinājumi un vides problēmas. Informācija sniegta kontekstā ar plānošanas dokumentā noteiktajiem rīcības virzieniem un to īstenošanas risinājumiem. Pozitīvi vērtējams tas, ka vides stāvokļa novērtējums ir saistīts ar identificētajiem galvenajiem izaicinājumiem kontekstā ar Programmas aktivitātēm, kas ir viens no būtiskākajiem vides stāvokļa izvērtējuma (Vides pārskatā) uzdevumiem. Ievērojot šo uzdevumu, Vides pārskatā identificētas vides jomas, kuras varētu tikt ietekmētas ar plānošanas dokumentā paredzētajiem attīstības virzieniem un risinājumiem. Savlaicīgi identificējot riskus, iespējams novērtēt, kā ar plānošanas dokumentu vides stāvokli var uzlabot, pasliktināt vai saglabāt esošajā stāvoklī, savlaicīgi novēršot negatīvo ietekmi. No Vides pārskatā sniegtās informācijas Birojs secina, ka Rīgas valstspilsētas plānošanas dokumenta īstenošanā jāņem vērā šādi vides aspekti:

²⁵ Rīgas vēsturiskā centra saglabāšanas un aizsardzības likums un Ministru kabineta 2004. gada 8. marta noteikumi Nr. 127 “*Rīgas vēsturiskā centra saglabāšanas un aizsardzības noteikumi*”.

²⁶ Rīgas domes 2006. gada 7. februāra saistošie noteikumi Nr. 38. “*Rīgas vēsturiskā centra un tā aizsardzības zonas teritorijas izmantošanas un apbūves noteikumi*”.

²⁷ Dati par graustu skaitu Rīgā – no <https://grausti.riga.lv/> (skatīts 25.01.2022.).

- 2.2.1. Rīgas pilsēta ir noteikta kā nacionālas nozīmes plūdu riska teritorija, ņemot vērā plūdu riska kritērijus un plūdu riska indeksu²⁸. Rīgas pilsētas teritorijai būtiskākie ir jūras vējuzplūdi, kad vēja ātrumam pārsniedzot 20–25 m/s, jūras ūdens līmenis krasta joslā vēju radīto uzplūdu rezultātā paceļas vairāk par 1 m, bet atsevišķos gadījumos – pat par 2 m un vairāk, pie tam pēdējos 15 gados ūdens līmenim ir novērota tendence palielināties. Birojs, izskatot Programmā plānotos Investīciju projektus, konstatē, ka pie plānotajām darbībām plūdu risku mazināšanai 3. Prioritātē tiek iekļauts uzdevums P03–03 *Mazināt plūdu un krastu erozijas riskus ar rīcību “Applūstošo teritoriju aizsargāšana”*. Birojs vērš pašvaldības uzmanību uz to, ka periodiski applūstošās teritorijas veic nozīmīgu uzdevumu vides aizsardzības mērķim, tai skaitā pilda plūdu negatīvo seku novēršanas funkciju. Līdz ar to pašvaldībai jāņem vērā Aizsargjoslu likumā noteiktās prasības. Aizsargjoslu likuma 37. panta pirmās daļas 4. punkts paredz, ka virszemes ūdensobjektu aizsargjoslu applūstošajās teritorijās aizliegts veikt teritorijas uzbēršanu, būvēt ēkas un būves, arī aizsargdambjus (tādējādi padarot teritorijas apbūvējamas), tomēr no Aizsargjoslu likuma 37. panta pirmās daļas 4. punkta izriet, ka applūstošajās teritorijās noteiktu objektu būvniecība izņēmuma kārtā var tikt veikta esošu būvju aizsardzībai. Birojs vērš uzmanību, ka šāds izņēmums nevar kalpot mērķim padarīt šādas teritorijas par neapplūstošām un nākotnē – apbūvējamām. Applūstošās teritorijas un plūdu riska teritorijas tiek noteiktas un parādītas pašvaldību teritorijas plānojumos, tāpēc Birojs rekomendē pašvaldībai īpaši pievērst uzmanību minētajām plūdu riska teritorijām, lai turpmākajos teritorijas attīstības plānošanas dokumentos, tai skaitā lokālplānojumos, tiktu ņemti vērā Aizsargjoslu likumā noteiktie nosacījumi.
- 2.2.2. Rīgas pilsētas robežās atrodas dabas parks “Piejūra”, dabas liegumi “Vecdaugava”, “Krēmeri” un “Jaunciems”, tās ir teritorijas, kas pilnībā vai daļēji applūst. Vienlaikus pašvaldībai jāņem vērā, ka šajās teritorijās nav pieļaujama tādu pretplūdu un/vai aizsargbūvju veidošana, kas pārtrauktu šo teritoriju periodisku applūšanu. Papildus Birojs norāda, ka ir stājušies spēkā Ministru kabineta 2021. gada 9. novembra noteikumi Nr. 740 “Dabas parka “Piejūra” individuālie aizsardzības un izmantošanas noteikumi”, kuros noteikti dabas parka teritorijas izmantošanas ierobežojumi.
- 2.2.3. Vides pārskatā kā viena no problēmām ir norādīta salīdzinoši sliktā ekoloģiskā kvalitāte Rīgas teritorijā esošajiem ūdensobjektiem (skat. 2.1.6. apakšpunktu). Par vienu no nozīmīgākajām piesārņojuma slodzēm uz virszemes ūdeņiem ir uzskatāms punktveida piesārņojums, ko rada sadzīves un rūpnieciskie notekūdeņi. Rīgas pilsētas centralizētās kanalizācijas sistēma ir pieejama 98,3 % Rīgas iedzīvotāju²⁹, bet teritorijās, kur nav pieejamas centralizētās kanalizācijas sistēmas, notekūdeņi tiek savākti individuālās attīrīšanasiekārtās vai uzkrāti individuālās izsūknējamās kanalizācijas bedrēs. Biroja ieskatā nekvalitatīvi izbūvētas vai neatbilstoši uzturētas sadzīves kanalizācijas bedres vai lokālās attīrīšanas iekārtas var radīt grunts un pazemes ūdeņu piesārņojumu, kas tālāk nonāk virszemes ūdens objektos. Lai arī Investīciju projektos iekļauts uzdevums P03–04 *Nodrošināt iedzīvotājus ar kvalitatīviem un pieejamiem komunālajiem pakalpojumiem* ar rīcībām, kas ir saistītas ar mājāsaimniecību nodrošināšanu ar pieslēgumiem pie centralizētajiem inženiertīkliem (ūdensapgādes, sadzīves kanalizācijas, siltumapgādes), tomēr, ņemot vērā 2021. gada 15. decembrī apstiprināto Rīgas teritorijas plānojumu līdz 2030. gadam, Birojs konstatē, ka tādas pilsētas teritorijas daļas, kur jau notiek

²⁸ Daugavas upju baseinu apgabala apsaimniekošanas un plūdu riska pārvaldības plāns 2022. - 2027. gadam, LVĢMC, Rīga, 2021. Pieejams: <https://videscents.lv/gmc.lv/lapas/udens-apsaimniekosana-un-pludu-parvaldiba> (skatīts 25.01.2022.).

²⁹ www.rigasudens.lv. (skatīts 25.01.2022.).

intensīva dzīvojamo teritoriju apbūve (piemēram, Trīsciems, Jaunciems, Suži u.c.) atrodas ārpus plānošanas dokumentā noteiktās ūdenssaimniecības aglomerācijas. Līdz ar to Biroja vērtējumā arī šīs teritorijas ir nepieciešams nodrošināt vismaz ar centralizētiem sadzīves kanalizācijas tīkliem, tādejādi novēršot turpmāku piesārņojošo vielu no sadzīves notekūdeņiem nonākšanu gruntsūdeņos/meliorācijas grāvjos un tālāk virszemes ūdensobjektos, lai vēl vairāk nepasliktinātu virszemes ūdensobjektu kvalitāti.

2.2.4. Tāpat Vides pārskatā norādīts uz kanalizācijas sistēmas nepilnībām saistībā ar lietus ūdens kanalizācijas sistēmu trūkumu vai lietus ūdens novadīšanas sistēmu projektēto parametru neatbilstību intensīvām lietusgāzēm. Rīgas pilsētas teritorijai raksturīgs augsts gruntsūdens līmenis, kā rezultātā ilgstoša lietus vai stipru lietusgāžu rezultātā zeme nespēj absorbēt ūdeni, un kanalizācijas sistēmu kapacitātes trūkums lietus plūdu laikā, ko izraisa intensīvi un ilgstoši nokrišņi, palielina plūdu risku pilsētas teritorijā. Līdz ar to pašvaldībai ir jāplāno/jāveic pasākumi minētās problēmas risināšanai.

2.2.5. Saskaņā ar Rīgas pilsētas trokšņa stratēģiskās kartes datiem vides trokšņa robežlielumi dienas periodā tiek pārsniegti pilsētas apbūves teritorijās ar kopējo platību 39,5 km² (38,7 % no kopējās teritoriju platības, kur atļauta dzīvojamā un publiskā apbūve), vakara periodā – teritorijās ar kopējo platību 57,3 km², bet nakts periodā – teritorijās ar kopējo platību 52,5 km².³⁰ Programmas Investīciju plāna 3. Prioritātē *P03 Laba vides kvalitāte un noturīga pilsētas ekosistēma klimata pārmaiņu mazināšanai* ir noteikti pasākumi trokšņa piesārņojuma samazināšanai, tostarp kā iespējamie pasākumi ir minēti ielu tīkla pilnveidošana, autotransporta kustības ātruma un kravas automašīnu kustības ierobežošana, zemās grīdas transporta ieviešanas 2. posma realizācija, sabiedriskā transporta sistēmas un velotransporta infrastruktūras attīstības veicināšana, normatīvā regulējama pilnveidošana, kā arī ir identificētas darbības Rīgas pilsētas trokšņa pārvaldības sistēmas pilnveidošanai. Vienlaikus Birojs vērs uzmanību, ka Ministru kabineta 2013. gada 30. aprīļa noteikumu Nr. 240 “*Vispārīgie teritorijas plānošanas, izmantošanas un apbūves noteikumi*” 147. punktā noteikts, ka: “*plānojot jaunas dzīvojamās un publiskās apbūves teritorijas, tās paredz vietās, kur autoceļu, dzelzceļu un lidlauku, kā arī piesārņojošo objektu ietekme nepārsniedz normatīvajos aktos piesārņojuma jomā noteiktos piesārņojuma robežlielumus.*” Tādējādi Birojs rekomendē pašvaldībai, attīstot jaunas dzīvojamās un publiskās apbūves, transporta infrastruktūru, degradēto teritoriju pārveidi, jaunu teritoriju attīstību, ražošanas zonām attīstību un paplašināšanos u.tml., ir jāveic trokšņu līmeņu novērtējumi un, ja nepieciešams, jāplāno prettrokšņa pasākumi atbilstoši spēkā esošajam pašvaldības teritorijas plānojumam, iedzīvotāju viedoklim u.c. noteicošiem faktoriem.

3. Plānošanas dokumenta īstenošanas būtiskās ietekmes uz vidi novērtējums

3.1. Vides pārskata 4. nodaļā sniegts plānošanas dokumenta īstenošanas ietekmes uz vidi novērtējums. Stratēģiskā novērtējuma procesā ir izdalītas būtiskākās vides jomas: klimata pārmaiņas, atkritumu apsaimniekošana un aprites ekonomikas principu ieviešana, gaisa kvalitāte, vides troksnis, bioloģiskā daudzveidība, ūdens kvalitāte un plūdu risks, augsne un piesārņojums, kā arī kultūrvēsturiskās vērtības un ainava, kurām tika veikts plānošanas dokumenta īstenošanas ietekmju novērtējums un piedāvāti risinājumi būtisko ietekmju novēršanai un samazināšanai:

³⁰ Aktuālākās trokšņa stratēģiskās kartes Rīgaspilsētai ir izstrādātas 2015. gadā (apstiprinātas ar 2015. gada 15. decembra Rīgas domes lēmumu Nr. 3331). Picejams: <http://mvd.riga.lv/parvaldes/vides-parvalde/vides-troksnis> (skatīts 25.01.2022.).

- 3.1.1. Klimatu pārmaiņā viens no būtiskākiem ietekmējošiem faktoriem ir CO₂ (oglekļa dioksīda) emisijas. Lai gan kopējās CO₂ emisijas Rīgā no 2010. gada ir samazinājušās, šāda tendence nav stabila. Vienlaikus transporta sektora radītajām SEG emisijām ir novērota pieaugoša tendence, tāpēc Programmā ir iekļautas daudzveidīgas rīcības ilgtspējīgas mobilitātes veicināšanai. Ņemot vērā transporta sektora devumu Rīgas SEG emisiju bilancē, pasākumi, kas orientēti uz fosilodegvielu izmantojošā privāta autotransporta lietošanas samazināšanu un alternatīvu, videi draudzīgāku pārvietošanās veicināšanu, vērtējami pozitīvi klimata pārmaiņu kontekstā. Programmā iekļauti vairāki pasākumi klimatnoturīguma veicināšanai, t.sk. dzeramā ūdens brīvpieejas krānu uzstādīšana publiskās vietās un zaļās infrastruktūras risinājumu ieviešana pilsētvidē. Papildus Programmā noteikta prasība nodrošināt energoefektivitātes prasību ievērošanu, veicot ēku būvniecību un pārbūvi.
- 3.1.2. Atkritumu apsaimniekošanas un aprites ekonomikas principu ieviešanas kontekstā Vides pārskatā norādīts uz pašvaldības lomu aprites ekonomikas principu ieviešanā, kas ir viens no galvenajiem rīcības virzieniem Rīcības plānā pārejai uz aprites ekonomiku 2020.–2027. gadam. Plānā īpaši izceltas preču atkārtotas izmantošanas iespējas jauniem biznesa modeļiem. Pašlaik pašvaldības līmenī tiek īstenoti atsevišķi projekti, kas veicina pāreju uz aprites ekonomiku, tomēr trūkst integrētas pieejas. Viena no valstī noteiktajām prioritātēm atkritumu apsaimniekošanas jomā, kas attiecas arī uz pašvaldībām, ir atkritumu rašanās novēršana. Valstī kopumā sadzīves atkritumu daudzums kopš 2010. gada ir palielinājies par apmēram 20 % un 2019. gadāsasniedza 800 413 t. Rīgas pilsētā radīto sadzīves atkritumu daudzums pēdējo piecu gadu laikā ir bijis salīdzinoši stabils, vidēji gadā sastādot 260 000 t jeb aptuveni 33 % no valstī kopumā radītā sadzīves atkritumu apjoma. Tomēr, samazinoties iedzīvotāju skaitam Rīgas pilsētā, aprēķinātajam radīto sadzīves atkritumu apjomam uz vienu iedzīvotāju vērojama ilggadīga pieaugoša tendence. Programmā ir iekļauti vairāki pasākumi atkritumu šķirošanas veicināšanai un atkritumu neradīšanai (piemēram, depoziētismas izveide atkārtoti izmantojamiem traukiem ēdiena un dzērienu līdzņemšanai pasākumu vietās, atkārtoti izmantojamu lielgabariņu preču un elektroierīču pieejas centru izveide, dzeramā ūdens brīvkrānu uzstādīšana publiskās vietās). Īstenojot rīcību "*Atkritumu reģenerācijas ar enerģijas atgūvi iekārtu izveide Pierīgas AAR poligonā "Getliņi"*", paredzama negatīva ietekme uz aprites ekonomikas principu ieviešanu, jo tā neveicinās atkritumu rašanās samazināšanu. Potenciāla vērā ņemama pozitīva ietekme sagaidāma no integrētajiem pasākumiem pārejai uz aprites ekonomiku pilsētībūvniecībā un aprites ekonomikas principu ieviešanai ēku būvniecībā, apsaimniekošanā, nojaukšanā un pārvaldībā. Vides pārskatā ieteikts veicināt zaļā publiskā iepirkuma piemērošanu pašvaldībā un noteikt kvantificētus mērķus zaļā publiskā iepirkuma (ietverot aprites ekonomikas principus) izmantošanas īpatsvaram pašvaldības iepirkumos (% no visiem iepirkumiem).
- 3.1.3. Attiecībā uz gaisa kvalitāti ir norādīts, ka Rīgas pilsētā tiek veikts gaisa kvalitātes monitorings, kura rezultāti liecina par vairāk piesārņojošo vielu robežlielumu vai augšējo piesārņojuma novērtēšanas sliekšņu pārsniegumiem (tai skaitā, NO₂, PM₁₀). Atbilstoši gaisa kvalitātes modelēšanas rezultātiem būtiskākie NO₂ emisijas avoti Rīgā ir autotransports (aptuveni 60 % no kopējā NO₂ emisiju daudzuma Rīgā, izņemot sabiedrisko transportu, kas sastāda aptuveni 4 % no kopējā NO₂ emisiju daudzuma), decentralizētās apkures iekārtas (aptuveni 12 %), kuģu satiksme (aptuveni 11 %), ražošanas un siltumapgādes uzņēmumi (aptuveni 10 %). Būtiskākie daļiņu PM₁₀ emisijas avoti Rīgā ir ražošanas uzņēmumi (aptuveni 31 % no kopējām

daļiņu PM₁₀ emisijām 2019. gadā), autotransporta kustība (aptuveni 31 %) un decentralizētās apkures iekārtas (aptuveni 12 %). Tieši decentralizētās apkures iekārtas ir arī nozīmīgākais daļiņu PM_{2,5} un benz(a)pirēna emisiju avots (attiecīgi – 44 % un 72 %). Savukārt benzola gadījumā bez decentralizētajām apkures iekārtām norādīts arī transports, kas kā degvielu izmanto benzīnu, bet Rīgas Brīvostā – naftas produktu pārkraušanas darbības uzņēmumi. Lielākajā daļā gadījumu augstākās piesārņojuma koncentrācijas korelē ar intensīvi noslogotāko ielu tīklu, jo šajās teritorijās summāri veidojas vislielākās piesārņojuma līmeņa vērtības. Vienlaikus, plānojot rīcības, kas vērstas uz piesārņojuma samazinājumu, ir jāņem vērā dažādo emisijas avotu grupu devums summārajā koncentrācijā. Autotransports ir nozīmīgs dažādu piesārņojošo vielu emisijas avots, līdz ar to Programmā iekļautie ilgtspējīgas mobilitātes veicināšanas un privātā autotransporta izmantošanas samazināšanas pasākumi ir novērtēti ar būtisku pozitīvu ietekmi uz gaisa kvalitāti. Šajā aspektā pozitīvi vērtējams tas, ka Programma ietver arī uzdevumus, kas vērsti uz to, lai mazinātu nepieciešamību iedzīvotājiem pārvietoties pilsētas ietvaros, tai skaitā nodrošinot labāku un efektīvāku attālinātu pakalpojumu pieejamību. Pozitīva ietekme uz gaisa kvalitāti sagaidāma, īstenojot rīcības, kas vērstas uz energoefektivitātes paaugstināšanu, centralizētās siltumapgādes pakalpojumu pārklājumu un pieslēgumu skaitu paplašināšanu, kā arī decentralizētu inovatīvu atjaunojamo energoresursu tehnoloģiju, iekārtu un risinājumu ieviešanu teritorijās, kur nav iespējami pieslēgumi centralizētai siltumapgādei. Programmā ietverta uzraudzības sistēma un sabiedrības informēšana, kas ir būtiska un neatņemama labas gaisa pārvaldības sistēmas daļa. Nozīmīgākās negatīvās ietekmes uz gaisa kvalitāti lokālā mērogā saistāmas ar jaunu transporta koridoru un mezglu izbūvi, kas potenciāli radīs gaisa piesārņojuma līmeņa palielinājumu tiešā koridoru tuvumā. Vienlaikus pievēršama pastiprināta uzmanība, īstenojot rīcības un projektus, kas vērsti uz ražošanas, tai skaitā piesārņojošo darbību attīstību.

- 3.1.4. Rīgas pilsētā kopš 2007. gada regulāri tiek veikta vides trokšņa stāvokļa izvērtēšana, izstrādājot trokšņa stratēģiskās kartes, kā arī rīcību plānošana un īstenošana vides trokšņa ietekmes mazināšanai, kas izpaužas gan kā tehnisku risinājumu izmantošana (piemēram, trokšņa barjeru izbūve, transportlīdzekļu kustības ātruma ierobežošana u.c.), gan kā normatīva regulējuma pilnveidošana. Autotransports viennozīmīgi ir uzskatāms par nozīmīgāko trokšņa avotu, kura ietekmei pakļauto iedzīvotāju skaits tuvākajā nākotnē varētu pieaugt, ņemot vērā vispārējās tendences, kas saistītas ar privātā transporta izmantošanas intensitātes pieaugumu, kā arī valsts līmeņa plāniem, kas saistīti ar Rīgas sasniedzamības uzlabošanu. Programmā iekļautie ilgtspējīgas mobilitātes un privāta autotransporta izmantošanas samazināšanas pasākumi varētu kavēt prognozējamo trokšņa līmeņa pieaugumu Rīgas pilsētā vai pat samazināt trokšņa līmeni atsevišķās pilsētas daļās, tomēr tie varētu būt nepietiekami, lai sasniegtu Eiropas Komisijas izvirzītos mērķus trokšņa ietekmes mazināšanai līdz 2030. gadam. Pozitīvi ir vērtējama Programmā ietvertā apņemšanās arī turpmāk regulāri novērtēt trokšņa piesārņojuma līmeni Rīgas pilsētā, izstrādāt rīcības plānus trokšņa ietekmes mazināšanai, kā arī īstenot plānos ietvertos pasākumus.
- 3.1.5. Bioloģiskā daudzveidība pilsētā un dabas teritorijas kopumā ir neatsverami nozīmīgas iedzīvotāju labsajūtas, sabiedrības veselības un pilsētas attīstības nodrošināšanai, ko uzskatāmāk iespējams novērtēt saistībā ar COVID–19 pandēmijas radīto situāciju, kad ievērojami pieauga sabiedrības pieprasījums pēc dabas vides. Tas vienlaikus radīja būtisku slodzi uz dabas daudzveidību, jo nepieciešamā infrastruktūranebija piemērota šādu slodžu uzņemšanai. Rīgas pilsēta ir bagāta gan ar daudzveidīgām iedzīvotāju atpūtai un rekreācijai piemērotām dabas

teritorijām, gan ar teritorijām, kas nozīmīgas ieguldījumam bioloģiskās daudzveidības saglabāšanai valstī kopumā. Pilsētas teritorijā pilnībā vai daļēji ietilpst piecas valsts nozīmes īpaši aizsargājamas dabas teritorijas un konstatēti ES nozīmes aizsargājamo biotopu 6545,21 ha platībā. SIA "Rīgas meži" pārvalda un apsaimnieko pilsētā esošo un piegulošo mežu platības, kurām ir milzīgs potenciāls atpūtas un rekreācijas pakalpojumu nodrošināšanai. Līdz ar to būtiski ir šo resursu precīza apzināšana un mūsdienīgu datu pārvaldības sistēmu izmantošana, kas var uzlabot gan šo resursu aizsardzību, gan sabalansētu un pārdomātu izmantošanu. Programmas ietvarā plānotie pasākumi plaši aptver plānošanas un rīcības aktivitātes Rīgas pilsētas teritorijas un piegulošajās mežu platībās, kā arī pilsētvidē. Projektu īstenošana zaļās infrastruktūras pilnveidošanai un sabalansētai izmantošanai atstās pozitīvu ietekmi uz bioloģiskās daudzveidības saglabāšanu.

- 3.1.6. Vides pārskatā sniegta informācija par ūdensobjektu ekoloģisko kvalitāti. Rīgā lielākajā daļā ūdensobjektu kā būtiska slodze ir novērtēti hidromorfoloģiskie pārveidojumi, kam seko biogēnu piesārņojums no punktveida un izkliedētajiem avotiem. Ķīmiskā kvalitāte Rīgas pilsētā ir vērtēta 7 ūdensobjektos, kuros visos ķīmiskā kvalitāte ir novērtēta kā slikta. Programmā ir paredzētas rīcības, kuras vērstas uz esošā kanalizācijas tīkla atjaunošanu un pārbūvi, kas nākotnē sekmēs lietūs ūdeņu atdalīšanu no sadzīves kanalizācijas. Tas mazinās kanalizācijas sistēmas pārslodzi un neattīrītu notekūdeņu iespējamo nonākšanu vidē. Būtisku pozitīvu ietekmi uz ūdens kvalitāti atstās jaunu lietūs ūdens attīrīšanas risinājumu testēšana bīstamu vielu un toksīnu ieplūdes ierobežošanai Baltijas jūrā. Investīciju plānā ir iekļauti projekti bioloģiskās attīrīšanas stacijas "Daugavgrīva" darbības un attīrīšanas efektivitātes uzlabošanai (pirmreizējā un otrreizējā nostādinātāja atjaunošana), kas atstās tiešu pozitīvu ietekmi uz ūdens kvalitāti, jo tiks samazināta piesārņojošo vielu ieplūde vidē. Papildus ir paredzēts ļoti plašs projektu klāsts pilsētas kanalizācijas un ūdensapgādes sistēmas modernizācijai un paplašināšanai (tai skaitā jaunu attīrīšanas iekārtu un urbuma izbūve 7 daudzdzīvokļu mājām Mangaļsalā). Tas palielinās esošo centralizēto pakalpojumu pārklājumu un pieslēgumu skaitu, līdz ar to tiks samazināta ietekme uz ūdens kvalitāti virszemes ūdens objektos un pazemes ūdeņos. Programma paredz vairāku pretplūdu pasākumu īstenošanu, kā arī meliorācijas sistēmu inventarizāciju, kas vērtējams pozitīvi gan plūdu risku kontekstā, gan klimata pārmaiņu kontekstā. Pasākumi netieši uzlabos arī ūdeņu kvalitāti.
- 3.1.7. Rīgas pilsētā ir izdalītas piesārņotas un potenciāli piesārņotas vietas (skat. 2.1.9. apakšpunktu). Rīgā piesārņotas vietas aizņem 355,8 ha lielu platību, bet potenciāli piesārņotas vietas – 329,9 ha. Lai gan piesārņoto vietu sanācija ir komplicēts, laikietilpīgs un resursietilpīgs process, Rīgā tiek periodiski īstenoti piesārņoto vietu sanācijas projekti. Programmas 3.2. uzdevuma izpildes ietvaros ir paredzēta piesārņoto teritoriju sanācija. Plānotais uzdevuma izpildes indikators (attīrīto piesārņoto vietu platība 5 ha līdz 2027. gadam) Vides pārskatā vērtēts kā nepietiekams, ņemot pašreizējo piesārņoto vietu platību Rīgā, tāpēc tiek rekomendēts plānot veikt papildus pasākumus pašvaldības īpašumos vai izstrādāt un īstenot atbalsta mehānismus vēsturiski piesārņoto vietu sanācijai.
- 3.1.8. Rīgas pilsētas administratīvajās robežās atrodas 1496 kultūras pieminekļi. 1997. gada 4. decembrī Rīgas vēsturiskais centrs tika iekļauts UNESCO Pasaules kultūras mantojuma aizsargājamo pieminekļu sarakstā kā Pasaules kultūras mantojuma vieta. Rīgā ir A kategorijas un B kategorijas grausti, kā arī C kategorijas vidi degradējošas būves (skat. 2.1.11. apakšpunktu). Degradētās teritorijas un būves var radīt būtisku negatīvu ietekmi uz apkārtējās telpas vizuālo uztveri un attīstību. Programma iekļauj virkni rīcību un projektu, kas orientēti uz kultūrvēsturisko vērtību saglabāšanu un

atjaunošanu un ainavas aizsardzību (piemēram, Rīgas Centrāltirgus apkārtnes revitalizācijas projekts). Pozitīvi vērtējama Programmas rīcība “*Radīt un prototipēt pašvaldības un privātīpašnieku kumulatīvu aktivitāšu instrumentu ar pašvaldības līdzfinansējuma elementiem pilsētvidi degradējošu pazīmju novēršanai*”, kas ilgtermiņā var būtiski veicināt pilsētvidi degradējošo objektu un teritoriju revitalizāciju.

- 3.2. Novērtējis sniegto informāciju, Birojs secina, ka Vides pārskatā ir sniegta plānošanas dokumenta īstenošanas būtiskāko ietekmju novērtējums, vērtējot Programmā ietvertās prioritātes un tajās noteiktās rīcības, ņemot vērā arī potenciālos investīciju projektus. Vides pārskatā netiek prognozēts, ka varētu tikt īstenotas aktivitātes ar būtisku negatīvu ietekmi (tikai identificējamu negatīvas ietekmes risku, ko nepieciešams pārvaldīt un novērst). Birojs vērš uzmanību, ka darbībām, kas saistītas ar dambju, molu un citu būvju būvniecību plūdu novēršanai, jūras krastu nostiprināšanu, kā arī transporta infrastruktūras objektu būvniecību, ūdenssaimniecības sistēmu attīstības projektu īstenošanu, jāveic sākotnējais izvērtējums, ja to apjomi sasniedz Novērtējuma likuma 2. pielikumā noteiktās robežvērtības.

4. Risinājumi iespējamās ietekmes uz vidi samazināšanai

- 4.1. Vides pārskata 4. nodaļā ietverti ieteikumi plānoto pasākumu ietekmes mazināšanai. Stratēģiskais novērtējums tika veikts paralēli ar plānošanas dokumenta izstrādi, līdz ar to Vides pārskatā sniegti ieteikumi prioritātēs iekļauto uzdevumu un to plānoto pasākumu ietekmes mazināšanai, vienlaikus norādot, vai ieteikumi ir ņemti vērā, pilnveidojot plānošanas dokumentu, vai arī ieteikumi jāņem vērā Programmas īstenošanas laikā:

4.1.1. **1. Prioritāte** – *Ērta un videi draudzīga pārvietošanās pilsētā*. Tā kā ar prioritāti paredzēts līdz 2027. gadam Rīgā panākt: 1) uz pusi lielāku riteņbraucēju īpatsvaru; 2) par 5 % mazāk automašīnu, kas šķērsos pilsētas robežu; 3) lielāku sabiedriskā transporta lietotāju īpatsvaru; 4) 22 % samazinājumu transporta radītajā CO₂ emisijā, tad ar prioritātes īstenošanu tiek prognozētas pozitīvas ietekmes, tostarp attiecībā uz klimata pārmaiņām, bet netiek prognozētas negatīvas ietekmes.

4.1.2. **2. Prioritāte** – *Dzīves kvalitāti veicinoša pilsētvide*. Izstrādātājas vērtējumā šajā prioritātē ietvertie uzdevumi ir vērsti uz publiskās ārtelpas pilnveidošanu, kas kopumā tiek vērtēta kā pozitīva ietekme uz klimata pārmaiņām, gaisa kvalitāti, bioloģisko daudzveidību un kultūrvēsturiskām vērtībām. Vienlaikus Vides pārskatā sniegti ieteikumi iespējamās ietekmes mazināšanai:

- Energoefektīva apgaismojuma uzstādīšana. Realizējot fasāžu izgaismošanas projektus un apgaismojuma projektēšanas un izveides projektus, tiek rekomendēts izvirzīt kā obligāto prasību energoefektīvu apgaismes ķermeņu izmantošanai. Ieteikums jāņem vērā plānošanas dokumenta īstenošanas gaitā. Zaļie publiskie iepirkumi horizontāli tiek skatīti 6. Prioritātes 6.2. uzdevumā “*Uzlabot pašvaldības iestāžu un kapitālsabiedrību darbu, sadarbību un darbības koordinēšanu*”.
- Energoefektivitātes prasību izvirzīšana būvēm. Veicot jaunu ēku būvniecību un esošo ēku atjaunošanu, jāizvirza energoefektivitātes prasības (nodrošinot atbilstību vismaz minimālajam energoefektivitātes līmenim). Ieteikums jāņem vērā plānošanas dokumenta īstenošanas gaitā.
- Apstādījumu izveidošana Centrāltirgus teritorijā un tās apkārtnē. Īstenojot Centrāltirgus un tās apkārtnes revitalizācijas projektus, ieteicams publiskajā ārtelpā nodrošināt apstādījumus. Atbilstoši Rīgas vēsturiskā centra un tā aizsardzības zonas teritorijas plānojuma Paskaidrojuma rakstam Centrāltirgus un

Spīķeru teritorijas ir noteiktas kā teritorijas ar augstu potenciālu apstādījumu izveidošanai, izmantojot plašu dažādu veidu apstādījumu klāstu. Ieteikums jāņem vērā plānošanas dokumenta īstenošanas gaitā.

- Kultūrvēsturisko vērtību saglabāšana RVC un RVC AZ. Veicot būvniecības un labiekārtošanas darbus RVC un RVC AZ, ņemt vērā teritorijas attīstības priekšnoteikumus, kas noteikti Rīgas vēsturiskā centra un tā aizsardzības zonas teritorijas plānojuma Paskaidrojuma rakstā. Ieteikums jāņem vērā plānošanas dokumenta īstenošanas gaitā.
- Sabiedrības vides apziņas veicināšana. Īstenojot pasākumus saistībā ar rekreācijai nozīmīgu mežu masīvu labiekārtošanu, papildus ieteicams veicināt sabiedrības vides apziņu par atkritumu neatstāšanu dabā. Ieteicams izmantot Dabas aizsardzības pārvaldes sadarbībā ar Pasaules dabas fondu izstrādātos informatīvās kampaņas “*Dabā ejot. Ko atnesi, to aiznes*” materiālus. Ieteikums ņemts vērā. Aktualizētajā Programmā vides izglītībai paredzēta rīcība “*Sabiedrības paradumu maiņas un izpratnes par pilsētvides un klimata pārmaiņu jautājumiem veicināšana*”, kas saistīta ar Zinātņu un inovācija centra izveidi, kā arī plānota Rīgas mežu rīcība: “*Neformālas izglītības un interešu programmu piedāvājuma nodrošinājums par Rīgas pilsētas mežiem, dārziem un parkiem*”.
- Zaļā publiskā iepirkuma (ietverot aprites ekonomikas principus) (turpmāk – ZPI) izmantošana. Pašvaldībai, veicot iepirkumu par publiskās ārtelpas uzturēšanu, ieteicams izmantot arī EK izstrādātos ZPI kritērijus, kas pieejam EK mājaslapā³¹. Ieteikums jāņem vērā plānošanas dokumenta īstenošanas gaitā. ZPI horizontāli tiek skatīti 6. Prioritātē 6.2. uzdevumā “*Uzlabot pašvaldības iestāžu un kapitālsabiedrību darbu, sadarbību un koordinēšanu*”. Uzdevuma apraksts paredz, ka “*Iepirkumu process ir maksimāli caurskatāms, tiek ieviesti inovatīvie, sociāli atbildīgie un zaļie iepirkumi*”.
- Pilsētas zaļināšanas plāns (Urban Greening Plan). Pilsētas zaļināšanas plāna sagatavošanu rekomendē ES Bioloģiskās daudzveidības stratēģija 2030 un šāda plāna izstrāde un ieviešana dotu ieguldījumu vairāku Programmas prioritāšu (piemēram, *Ērta un videi draudzīga pārvietošanās pilsētā, Dzīves kvalitāti veicinoša pilsētvide, Laba vides kvalitāte un noturīga pilsētas ekosistēma klimata pārmaiņu mazināšanai, Veselīga, sociāli iekļaujoša un atbalstoša pilsēta un Konkurētspējīga pilsēta ar inovatīvu ekonomiku*) mērķu un uzdevumu sasniegšanai, kā arī palīdzētu risināt gaisa kvalitātes, klimata ietekmes mazināšanas un pielāgošanās, trokšņa negatīvās ietekmes mazināšanu u.c. jautājumus, tāpēc tieši uz šo uzdevumu fokusēta plānošanas dokumenta sagatavošana un īstenošanas uzsākšanai būtu priekšnoteikums izvirzīto prioritāšu mērķu sasniegšanai. Tāpat tiek ieteikts paredzēt vispusīga dabas un vides kapitāla novērtējuma veikšanu gan pašvaldības pārvaldītājās, gan arī citu īpašnieku apsaimniekotajās teritorijās, kas sniegtu atbalstu pilsētas attīstības ilgtspējības novērtējumam kopumā. Izstrādātājas priekšlikums ņemts vērā. Pilsētas zaļināšanas plāna izstrāde ir ietverta kā aktivitāte Rīcības plānā ietvertajā rīcībā “*Bioloģiskās daudzveidības stratēģijas izstrāde*”. Detālāka rīcību un projektu priekšlikumu iekļaušana tiks izvērtēta Programmas aktualizācijas ietvaros pēc Pilsētas zaļināšanas plāna izstrādes.

³¹ Pieejams: https://ec.europa.eu/environment/gpp/eu_gpp_criteria_en.htm (skatīts 25.01.2022.).

- Rekreācijas un atpūtas infrastruktūras attīstība. Pasākumu plānošana un īstenošana veicama, apzinot un respektējot dabas daudzveidības saglabāšanai nozīmīgus elementus. Ieteikums jāņem vērā plānošanas dokumenta īstenošanas gaitā.
- Ūdensobjektu ekoloģiskā kvalitāte. Plānojot virszemes ūdensobjektu un ūdensmalu izmantošanu, jāņem vērā ūdensobjektu ekoloģiskā kvalitāte. Ieteikums jāņem vērā plānošanas dokumenta īstenošanas gaitā.
- Potenciāli piesārņoto vietu izpēte Zunda kanāla revitalizācijas projekta ietvaros. Pirms tālāku aktivitāšu plānošanas ir jānodrošina potenciāli piesārņoto vietu izpēte, kas var ierobežot vai mainīt aktivitāšu mērogu un īstenošanas termiņus. Konstatējot piesārņojumu, jānodrošina atbilstošu pasākumu plānošana. Ieteikums jāņem vērā plānošanas dokumenta īstenošanas gaitā.

4.1.3. **3. Prioritāte** – *Laba vides kvalitāte un noturīga pilsētas ekosistēma klimata pārmaiņu mazināšanai*. Vides pārskatā sniegti ieteikumi, lai sasniegtu prioritātē izvirzīto mērķi: *Laba vides kvalitāte, kas labvēlīgi ietekmē iedzīvotāju veselību, labsajūtu, un vēlmi būt fiziski, sociāli un ekonomiski aktīviem. Veidot un uzturēt patīkamu, daudzveidīgu un klimata pārmaiņām pielāgotu vidi, kurā dabā balstīti risinājumi sekmē vides kvalitāti, pielāgošanos klimata pārmaiņām un klimata pārmaiņu mazināšanu:*

- Jaunu atkritumu apsaimniekošanas darbību īstenošana. Tā kā ir iespējama negatīva ietekme no jaunu atkritumu apsaimniekošanas darbību uzsākšanas, t.sk. atkritumu sadedzināšanas ar enerģijas atguvi uz ūdens un gaisa kvalitāti, ietekmes samazināšanai jānodrošina izvērtējuma procedūru veikšana Novērtējuma likuma ietvaros. Ieteikums jāņem vērā plānošanas dokumenta īstenošanas gaitā.
- Trokšņa samazināšanas pasākumu īstenošana pie perspektīvajām maģistrālajām ielām. Plānošanas dokuments paredz īstenošanas rīcības un novirzīt investīcijas Rīgas pilsētas maģistrālā ielu tīkla sakārtošanai, piemēram, Austrumu maģistrāles būvniecības pabeigšanai. Šo projektu īstenošanas ietvaros ir paredzēts realizēt arī pasākumus trokšņa mazināšanai, kurus plānošanas dokumentā būtu lietderīgi identificēt. Izstrādātāja ieteikusi iekļaut Programmas pārskatīšanas ietvaros, kā arī ņemt vērā plānošanas dokumenta īstenošanas gaitā. Lokāli trokšņa samazināšanas pasākumi tiek paredzēti katra objekta būvprojekta ietvaros. Sadarbībā ar Rīgas domes Satiksmes departamentu Programmas aktualizācijas ietvaros tiks strādāts pie lokālu trokšņa mazināšanu risinājumu izpēti un īstenošanas jaurealizētajos objektos, kuros ar citu attīstības projektu īstenošanu novērojams būtisks transportaplūsmas pieaugums.
- Risinājumi neregulētu piesārņojošu vielu piesārņojuma samazināšanai. Papildus neregulētu vielu pētījumiem, Programma neietver rīcības un projektus, kas vērsti uz to, lai samazinātu šo vielu (tādu kā mikroplastmasa, farmaceitiskās, īpaši noturīgās un mobilās ķīmiskās vielas) nonākšanu ūdens objektos. Ieteikums paredzēts ņemt vērā Programmas aktualizācijas procesā, veicinot iepriekš veikto pētījumu pēctecību.
- Nodrošināt lielāku attīrīto piesārņoto vietu platību 2027. gadā. Plānot papildus pasākumus pašvaldības īpašumos vai izstrādāt un īstenot atbalsta mehānismus vēsturiski piesārņoto vietu sanācijai. Ņemot vērā resursu ietilpību, kā prioritārie pašvaldības sanācijas objekti Programmas ieviešanas periodā ir izvirzītas vēsturiski piesārņotās teritorijas – Kīleleina grāvis un Sarkandaugavas kanāls. Abas teritorijas ir noteiktas kā divas no sešām Vides politikas pamatnostādņu 2021.–2027. gadam projektā ietvertajām nacionāli prioritāri sanējamām

vēsturiski piesārņotajām vietām. Pašvaldība Programmas ieviešanas gaitā turpinās darbu pieatbalstošu instrumentu izstrādes piesārņoto teritoriju sanācijas veicināšanai.

4.1.4. **4. Prioritāte** – *Kvalitatīva un pieejama izglītība*. Atbilstoši Vides pārskatā norādītajam prioritātes uzdevumi nav tieši vērsti uz vides slodžu un/vai stāvokļa izmaiņām.

4.1.5. **5. Prioritāte** – *Daudzveidīgu un kvalitatīvu mājokļu pieejamība*. Vides pārskatā prioritātē plānotajiem uzdevumiem nav konstatēta negatīva ietekme uz vidi, bet ir ieteikti risinājumi potenciālās ietekmes mazināšanai, tostarp attiecībā uz energoefektivitātes prasību izvirzīšanu būvēm, kā arī noteikt mērķa kritērijus būvniecības atkritumu reģenerācijas apjomam.

4.1.6. **6. Prioritāte** – *Mūsdienīga un atvērta pilsētas pārvaldība*. Prioritātē ietvērto uzdevumu īstenošanai ir ieteikti risinājumi ietekmes uz vidi mazināšanai:

- Izstrādāt aprites ekonomikas stratēģiju. Lai nodrošinātu to, ka aprites ekonomikas principi tiek pilnvērtīgi ieviesti gan pašvaldības un tās iestāžu darbā, gan ņemti vērā, īstenojot rīcības un investīciju projektus, Vides pārskatā ir ieteikts izstrādāt pašvaldības līmeņa aprites ekonomikas stratēģiju. Ieteikums jāņem vērā, pārskatot Programmu.
- Īstenot aprites ekonomikas principu ieviešanu pašvaldības struktūrvienību un iestāžu darbā. Īstenot pašvaldības pilotprojektus aprites ekonomikas principu ieviešanai (piemēram, biroja aprīkojuma un mēbeļu aprites ieviešana pašvaldības struktūrvienībās/iestādēs, pārtikas atkritumu samazināšana izglītības iestādēs u.c.). Ieteikums jāņem vērā, pārskatot Programmu atbilstoši Aprites ekonomikas rīcības plānā 2020. – 2027. ietvaros izstrādātajām vadlīnijām un atbalsta instrumentiem.
- Zaļā publiskā iepirkuma principu ievērošana datoru iepirkumā. Datoru iegādei ieteicams izmantot EK 2021. gadā publicētos ZPIkritērijus, kas pieejami Eiropas Komisijas mājaslapā³² [bookmark94](#). Ieteikums jāņem vērā plānošanas dokumenta īstenošanas gaitā.
- Veicināt naftas produktiem alternatīvu energoresursu izmantošanu. Nepieciešams veicināt attiecīgo transportlīdzekļu (īpaši CO₂ emisiju mazietilpīgāko), bet jo īpaši bezemisiju transportlīdzekļu iegādi publiskajos iepirkumos. Ieteikums jāņem vērā plānošanas dokumenta īstenošanas gaitā. Rīgas pilsētas ilgtspējīgas enerģētikas un klimata rīcības plāna 2022.–2030. gadam (izstrādes stadijā) uzstādītais mērķis ir pilsētas 100 % pāreja uz videi draudzīgiem bezemisiju transportlīdzekļiem savā autoparkā līdz 2030. gadam. Vides pārskatā ieteikts darbiniekiem nodrošināt sabiedriskā transporta mēnešbiļetes.

4.1.7. **7. Prioritāte** – *Veselīga, sociāli iekļaujoša un atbalstoša pilsēta*. Prioritāte nav tieši vērsta un saistīta ar vides aizsardzības jomu, kā arī ar Stratēģiskā novērtējuma procesā vērtējamajiem aspektiem. Vides pārskatā sniegti ieteikumi attiecībā uz energoefektivitātes prasību izvirzīšanu būvēm un kultūrvēsturisko vērtību saglabāšanu RVC un RVC AZ.

4.1.8. **8. Prioritāte** – *Konkurētspējīga pilsēta ar inovatīvu ekonomiku*. Vides pārskatā sniegti ieteikumi prioritātē izvirzīto uzdevumu iespējamās ietekmes uz vidi

³² Pieejams: https://ec.europa.eu/environment/gpp/eu_gpp_criteria_en.htm (skatīts 25.01.2022.).

mazināšanai:

- Ūdens kvalitāte un plūdu risks. Projektējot maģistrālo ielu pārbūves projektus, plūdu riska samazināšanai Vides pārskatā ieteikts izmantot zaļos risinājumus. Ieteikums jāņem vērā plānošanas dokumenta īstenošanas gaitā.
- Jaunu un esošu piesārņojošo darbību attīstība. Jānodrošina nacionālajos normatīvajos aktos noteikto vides novērtējuma procedūru veikšana pirms paredzētās darbības īstenošanas. Ieteikums jāņem vērā plānošanas dokumenta īstenošanas gaitā.

4.1.9. **9. Prioritāte** – Daudzveidīga un autentiska kultūrvide. Vides pārskatā sniegti ieteikumi attiecībā uz kultūrvēsturisko vērtību saglabāšanu RVC un RVC AZ.

4.2. Birojs pozitīvi novērtē, ka plānošanas dokumenta izstrāde un tā Stratēģiskais novērtējums ir veikts paralēli, tādējādi Programmā jau secīgi tiek iestrādāti Izstrādātājas ieteikumi plānošanas dokumenta uzlabošanai vai arī tiek rekomendēti ņemt vērā, īstenojot Programmu. Birojs secina, ka plānošanas dokumentam ir noteiktas prioritātes, rīcības virzieni un plānotie uzdevumi/aktivitātes, vienlaikus Birojs vērš uzmanību, ka daži no turpmāk plānotajiem projektiem var būt saistīti arī ar objektiem, kuriem atbilstoši Novērtējuma likumā noteiktajam jāveic sākotnējais izvērtējums un/vai ietekmes uz vidi novērtējums vai ietekmes uz Eiropas nozīmes īpaši aizsargājamām dabas teritorijām (*Natura 2000*) novērtējuma procedūra. Vienlaicīgi jāņem vērā turpmākajā teritoriju attīstības plānošanā jau Programmas Vides pārskatā identificētos esošos vides riskus un ieteikumus, kā arī Biroja šā atzinuma 2.2. punktā ar apakšpunktiem konstatētos būtiskākos vides aspektus, kuriem īpaši jāpievērš uzmanība, lai nepieļautu vides kvalitātes pasliktināšanos, bet sekmētu esošās situācijas uzlabošanu.

5. Iespējamie kompensēšanas pasākumi

Saskaņā ar Novērtējuma likuma 43. pantu paredzēto darbību atļauj veikt vai plānošanas dokumentu īstenot, ja tas negatīvi neietekmē Eiropas nozīmes aizsargājamās dabas teritorijas (*Natura 2000*) ekoloģiskās funkcijas, integritāti un nav pretrunā ar tās izveidošanas un aizsardzības mērķiem. Ja paredzētā darbība vai plānošanas dokumenta īstenošana negatīvi ietekmē *Natura 2000* teritoriju, darbību atļauj veikt vai dokumentu īstenot tikai tādos gadījumos, kad tas ir vienīgais risinājums nozīmīgu sabiedrības sociālo vai ekonomisko interešu apmierināšanai un tajā ir ietverti kompensējoši pasākumi *Natura 2000* teritoriju tīklam.

Vides pārskatā netiek norādīts, vai īstenojamās aktivitātes un pasākumi ietver tādas rīcības, kuru rezultātā tieši negatīvi tiktu ietekmētas īpaši aizsargājamās dabas teritorijas *Natura 2000*.

Birojs vērš uzmanību, ja, ieviešot Programmu, tiks konstatēta negatīva ietekme uz *Natura 2000* teritoriju, pasākumiem, kas šo ietekmi radīs, ir piemērojami kompensējošie pasākumi atbilstoši Ministru kabineta 2006. gada 18. jūlija noteikumu Nr. 594 "Noteikumi par kritērijiem, pēc kuriem nosakāmi kompensējošie pasākumi Eiropas nozīmes aizsargājamo dabas teritoriju (*Natura 2000*) tīklam, to piemērošanas kārtību un prasības ilgtermiņa monitoringa plāna izstrādei un ieviešanai" prasībām.

6. Pārrobežu ietekme

Vides pārskatā sniegta informācija, ka ar plānošanas dokumenta īstenošanu nav sagaidāma būtiska pārrobežu ietekme.

7. Paredzētie pasākumi monitoringa nodrošināšanai

Vides pārskatā, ņemot vērā izvērtētā plānošanas dokumenta saturu un tā ietekmes novērtējumu, rekomendēts monitoringam izmantot indikatorus (kritērijus), kas sniegti Vides pārskata

2.1. nodaļā, piemēram, šādus indikatorus: CO₂ emisijas samazinājums pret bāzes gadu (2005. gads), %; kopējās SEG emisijas CO₂ ekvivalentos; zaļo teritoriju īpatsvars, %; pilsētvides labiekārtojumi, kas risina pilsētas pielāgošanos klimata pārmaiņām no kopējiem pilsētvides labiekārtojumiem, %; pašvaldības investīcijas zaļās infrastruktūras labiekārtošanai apkaimē; īstenoti pašvaldības pilotprojekti aprītes ekonomikas jomā atbilstoši Rīcības plānā pārejai uz aprītes ekonomiku 2020.–2027. gadam noteiktajiem rīcības virzieniem un pasākumiem; ZPI (ietverot aprītes ekonomikas principus) izmantošanas īpatsvars pašvaldības iepirkumos, % no visiem iepirkumiem; radīto sadzīves atkritumu apjoms uz vienu iedzīvotāju, kg; bioloģiski noārdāmo atkritumu īpatsvars kopējā savākto nešķiroto atkritumu apjomā, %; apglabātais nešķiroto sadzīves atkritumu daudzums, t; NO₂ emisijas, t/gadā; daļiņu PM_{2,5} emisijas, t/gadā; dienu skaits gadā, kad pārsniegta normatīvajos aktos pieļaujamā robežvērtība piesārņojumam ar daļiņām PM₁₀ (Monitoringa stacija Brīvības ielā 73); NO₂ gada vidējā koncentrācija monitoringa stacijās, µg/m³; trokšņa stratēģiskokaršu izstrāde un apstiprināšana normatīvajos aktos noteiktajos termiņos; iedzīvotāju daļa, kas naktī pakļauti par 55 dB(A) lielākam troksnim, %; trokšņa piesārņojums no transporta (diskomfortam pakļauto iedzīvotāju skaits); zaļo teritoriju īpatsvars no pilsētas kopējās teritorijas, %; ES nozīmes aizsargājamo biotopu platība, ha, un kvalitātes novērtējums (sadalījums kvalitātes klasēs – izcila, laba, vidēja, zema); augstai un labai ekoloģiskai kvalitātei atbilstošu ūdensobjektu īpatsvars, %; kanalizācijas sistēmas pieejamība, %; ūdensapgādes pakalpojumu pieejamība, %; attīrīto notekūdeņu īpatsvars, %; plūdu apdraudēto iedzīvotāju skaits, piesārņoto un potenciāli piesārņoto vietu skaits, degradēto teritoriju platība, ha u.c. indikatorus.

Biroja vērtējumā Programmas vides novērtējumā izmantotie indikatori būtu jāintegrē arī potenciāli atbalstāmo investīciju projektu līmenī.

II Vides pārskata sabiedriskā apspriešana

Atbilstoši Noteikumu Nr. 157 noteiktajām prasībām paziņojums par sabiedrisko apspriešanu plānošanas dokumentam un tā Vides pārskatu 2021. gada 25. augustā tika publicēts laikrakstā “*Latvijas Avīze*” un 2021. gada 31. septembrī laikrakstā “*Dienas Bizness*”. Paziņojums par sabiedrisko apspriešanu plānošanas dokumentam un tā Vides pārskatam tika publicēts tīmekļvietnēs: www.riga.lv, www.rdpad.lv un www.geolatvia.lv, kā arī un Biroja tīmekļvietnē www.vpvb.gov.lv.

Plānošanas dokumenta projekts un Vides pārskata projekts bija pieejami tīmekļvietnēs: www.riga.lv, www.rdpad.lv un www.geolatvia.lv, kā arī drukātā veidā Rīgas pilsētas Apkaimju iedzīvotāju centros Daugavpils ielā 31, Eduarda Smiļģa ielā 46 un Ieriķu ielā 43A.

Sabiedriskā apspriešana notika laika posmā no 2021. gada 3. septembra līdz 2021. gada 4. oktobrim. Sabiedriskās apspriešanas sanāksme notika 2021. gada 8. septembrī attālināti. Vides pārskata un plānošanas dokumentu projekti, kā arī video prezentācija tikusi publicēti tīmekļvietnē <https://www.rdpad.lv/strategija/attistibas-programma-2021-2027/publiska-apspriesana/>.

Vides pārskatā aprakstīta Programmas un Vides pārskata sabiedriskās apspriešanas gaita. Vides pārskata sagatavošanas laikā notikušas konsultācijas ar Valsts vides dienesta Lielrīgas reģionālo vides pārvaldi, Dabas aizsardzības pārvaldi un Veselības inspekciju. Konsultācijas ar kompetentajām institūcijām tikušas uzsāktas laicīgi, institūcijām un sabiedrībai tikusi dota iespēja pilnā mērā izteikt savu viedokli par plānošanas dokumentu un Vides pārskatu.

Vides pārskata un plānošanas dokumenta projekti atzinumu saņemšanai tika nosūtīti šādām institūcijām: Valsts vides dienesta Lielrīgas reģionālai vides pārvaldei, Dabas aizsardzības pārvaldei un Veselības inspekcijai. Komentāri par Vides pārskata projektu tika saņemti no Dabas aizsardzības pārvaldes un Valsts vides dienesta Lielrīgas reģionālās vides pārvaldes. Saņemtie komentāri un atbildes uz tiem apkopoti Vides pārskata 2.2. tabulā.

Izvērtētā dokumentācija:

Rīgas attīstības programma 2022.–2027. gada un tās Vides pārskats.

Piemērotās tiesību normas:

1. Aizsargjoslu likums.
2. Atkritumu apsaimniekošanas likuma 5. pants.
3. Likums "*Par ietekmes uz vidi novērtējumu*".
4. Likuma "*Par piesārņojumu*".
5. Ūdens apsaimniekošanas likuma 5. pants.
6. Teritorijas attīstības plānošanas likums.
7. Ministru kabineta 2002. gada 22. janvāra noteikumi Nr. 34 "*Noteikumi par piesārņojošo vielu emisiju ūdenī*".
8. Ministru kabineta 2002. gada 13. decembra noteikumi Nr. 118 "*Noteikumi par virszemes un pazemes ūdeņu kvalitāti*".
9. Ministru kabineta 2004. gada 23. marta noteikumu Nr. 157 "*Kārtība, kādā veicams ietekmes uz vidi stratēģiskais novērtējums*" III, IV, V, VI, VII, VIII daļa.
10. Ministru kabineta 2009. gada 3. novembra noteikumi Nr. 1290 "*Noteikumi par gaisa kvalitāti*".
11. Ministru kabineta 2014. gada 24. janvāra noteikumi Nr. 16 "*Trokšņa novērtēšanas un pārvaldības kārtība*".

Biroja viedoklis:

Atbilstoši Novērtējuma likuma 23.⁵ panta sestās un septītās daļas prasībām Birojs konstatē:

- 1. Programmas Vides pārskats kopumā atbilst normatīvo aktu prasībām, tajā ietverti secinājumi par vides problēmām un nepieciešamajiem risinājumiem to novēršanai. Īstenojot plānošanas dokumentu, ņemams vērā šajā Biroja atzinumā (2.2. punktā ar apakšpunktiem un 4.2. punktā) un Vides pārskatā norādītais.**
- 2. Lai konstatētu Programmas īstenošanas radīto tiešo vai netiešo ietekmi uz vidi, Rīgas valstspilsētas pašvaldībai vismaz vienu reizi plānošanas periodā (2027. gadā) jāizstrādā monitoringa ziņojums un jāiesniedz (arī elektroniskā veidā) Birojā.**

Birojs vērš uzmanību, ka Rīgas valstspilsētas pašvaldībai atbilstoši Noteikumu Nr. 157 27. punktā noteiktajam jāpasagatavo informatīvais ziņojums par to, kā plānošanas dokumentā integrēti vides apsvērumi, kā ņemts vērā Vides pārskats, Biroja atzinums un sabiedriskās apspriešanas rezultāti, jāsniedz izvēlēta risinājuma pamatojums un jānorāda pasākumi ietekmes monitoringam.

Atbilstoši Noteikumu Nr. 157 28. un 29. punktā noteiktajam jāpasagatavo un jāpublicē arī paziņojums par plānošanas dokumenta pieņemšanu.

Direktore

(paraksts*)

D. Avdejanova

**Dokuments ir parakstīts ar drošu elektronisko parakstu*

Atzinums nosūtīts:

1. Rīgas valstspilsētas pašvaldībai, *E.Adresē*.
2. SIA "*Estonian, Latvian & Lithuanian Environment*", e-pasts: elle@environment.lv.